

Na praznovanju 40-letnice ZG za Slovence so nastopili tudi bodoči dijaki: otroci iz Rožeka. Poročilo na str. 4.

Avstrijske narodnosti za skupno spomenico

DELO je bilo opravljeno v pičlem mesecu; skupna komisija predsednikov in podpredsednikov sosvetov narodnih skupnosti v Avstriji je ta teden javnosti predložila osnutek za skupno spomenico; po dokončnem sklepanju v posameznih sosvetih jo bodo naslovili na avstrijsko vlado in parlament.

Spomenica ne vsebuje samo vrsto konkretnih zahtev na pravnem, izobraževalnem, medijskem in kulturnem področju, temveč od avstrijskega parlamenta zahteva tudi sklep o »državnem ciljnem določilu«; s tem naj bi se Avstrija, ki slej ko prej ureja manjšinsko zakonodajo samo na osnovi mednarodnega prava (7. člen Avstrijske državne pogodbe), sama po sebi obvezala za aktivno razvijanje svoje multikulturne identitete.

Stranka Zelenih skupen osnutek sosvetov močno podpira, podpirajo oz. vsaj ne ovirajo pa ga tudi v drugih strankah.

Stran 3

»Posameznikova ali kolektivna manjšinska identiteta potrebuje naklonjene prijatelje« – Predsednik Slovenije Milan Kučan se je udeležil odprtja slovenskega kulturnega tedna v Borovljah, ob tej priložnosti pa si je ogledal tudi deželno razstavo o lovu. Stran 2

PREBLISK

■ Na Dunaju se je na svojem delovnem mestu ustrelil visok uradnik. Svoj samomor je pisno utemeljil, zapustil pa je obsežno dokumentacijo, ki govori o prepletanju političnih in gospodarskih interesov in o brutalnem prerivanju v višjih etažah. Gerhard Praschak je najbrž res žrtev sistema, ki ogroža tudi svoje lastne funkcionarje.

In ker se kaj takega ne dogaja vsak dan, avstrijski mediji z uradnikovim samomorom polnijo strani, ekrane in radijske valove; tista stranka, ki že po svojem profilu posebej kramolčarstvo in povzpetništvo – svobodnjaki –, pa tragedijo izrablja za napade na vladno koalicijo.

V štajerskegem Leibnitzu se je v istih dneh nek brezposelni Romun polil z bencinom in se zažgal. To je storil iz obupa nad svojo situacijo in pa zato, da bi zdramil neobčutljivo javnost. Ta pa je njegovo usodo uvrstila tja,

Samomori si niso enaki

kamor uvršča njemu podobne primere: na lokalno stran, med lokalne novice.

V Praschakovem primeru je veliki avstrijski dnevnik z velikimi črkami napisal naslov: »Človeška tragedija – alarm za sistem«. Podobnega naslova v primeru brezposelnega delavca ni bilo zaslediti. MM

Iz vsebine

9. MAJ Ljubljana praznuje

Kljub temu, da so nove oblasti poskušale izničiti pridobitve narodnoosvobodilne borbe in celo ukiniti največji ljubljanski praznik, dan osvoboditve, 9. maj, pa se Ljubljana ne da. Preveč je pretrpela v tistem času, ko je bila eno samo koncentracijsko taborišče. Stran 3

SAK Krčevita zmaga

SAK je na domačem igrišču po dolgem času klub krčeviti igri spet zmagal. Trdovratna kriza v klubu in moštvo pa še ni premagana, zvestih gledalcev in gledalk pa je od tekme do tekme manj. Postavlja se vprašanje, kako naprej? Stran 8

Foto: SV

Pri vstopanju v EU se zatika

Julij se hitro približuje, tedaj bo namreč komisija Evropske unije odločila, s katerimi državami pridruženimi članicami bo začela pogovore o vstopu v polnopravno članstvo, Slovenija pa je v veliki zamudi. Ne po gospodarski zrelosti, saj izkazuje celo boljši nacionalni dohodek kot že vključeni članici Grčija in Portugalska, pač pa po pravnoformalnih pogojih. Slovenski parlament namreč še lanskoletnega pridružitvenega sporazuma ni potrdil. Prav na tem se bije boj med strankami, vanj pa je vdrlo še Gibanje 23. december, imenovano po dnevu plebiscita za samostojno Slovenijo. Po njegovem mnenju se Slovenija pridružuje pod neenakopravnimi pogoji, saj je v sporazumu tudi t. i. Solanov ali španski predlog, ki pa je nastal pod silovitim italijanskim pritiskom z ozirom na nekdanje

ezule v slovenskem Primorju. Gibanje zahteva predpristopni referendum, v svoji propagandi pa meri na nacionalna čustva Slovencev.

Premier Janez Drnovšek je za primer, da gibanje s svojo zahtevo uspe, napovedal nasprotni referendum, s katerim naj bi se državljani odločali na osnovi prikazanih prednosti vključevanja.

Največji kamen spotike zadeva 68. člen slovenske ustave, ki tujcem prepoveduje nakup zemlje, tega pa bi moral parlament z dvotretjinsko večino spremeniti in ga uskladiti s pristopnim dogovorom. Kako bo Drnovšek v teh dneh v pogovorih s strankami tovrstni sporazum dosegel, skorajda ni jasno, saj si o tem nista enotni niti koalicijski stranki, njegova LSD in Podobnikova ljudska stranka.

J. R.

Slovinci podprli Illyja

Pretekle občinske in pokrajinske volitve v Italiji so bile za slovensko narodno skupnost zelo napete, celo odločujoče, na srečo pa uspešne. V Trstu je šlo za napredno in Slovincem naklonjeno strujo, ki jo je simboliziral prejšnji župan Ricardo Illy, proti mračnjakarski politiki Adalberta Donaggia, ki bi onemogočala politiko sožitja. Pri tem moramo tudi vpoštovati, da ima v tržaškem mestnem svetu večino desnica. Ta skupen komplot pa je Slovincem zelo nenaklonjen. Slovenska narodna skupnost si je bila tokrat dokaj enotna. Zelo močno je podprla Illyja in ta se ji je po skoraj 54-odstotni zmagi za župana tudi zahvalil in obljubil upoštevanje njenih pravic.

Razveseljiv je tudi uspeh slovenskih kandidatov za mestni svet. Vanj so bili izvoljeni

kar štirje, in sicer Peter Močnik in Andrej Berdon na listi Slovenske skupnosti, Igor Dolenc iz Demokratične stranke leve in Igor Canciani iz Stranke komunistične preнове. Prvi dve stranki sta se v predvolilnem boju jasno izrekli za Illyja, SKP pa je ponovno izvoljenemu županu zelo blizu v vprašanih sožitja.

V Gorici je za Slovence zadovoljstvo že to, da je bil za župana izvoljen Giordano Brandolin, ki velja za odprtega politika, v nasprotju z dosedanjo mestno desničarsko konstelacijo. V občinski svet pa sta bila izvoljena tudi dva slovenska kandidata, in sicer David Grinovero (SSK) in Damjan Primožič (SKP). Sicer pa so volitve v nekaterih pokrajinah in mestih Italije nasploh prinesle zmago levece. J. R.

K & K CENTER V ŠENTJANŽU

vabi na uprizoritev dveh anti-dram v izvedbi Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice

Eugène Ionesco

»Plešasta pevka«
in
»Delirij v dvoje«

REŽIJA Vito Taufer

v petek,
23. maja 1997,
ob 20. uri

V TEJ IZDAJI – PRILOGA
Osnutek skupne spomenice narodnih skupnosti v Avstriji

5. KULTURNI TEDEN KOROŠKIH SLOVENCEV

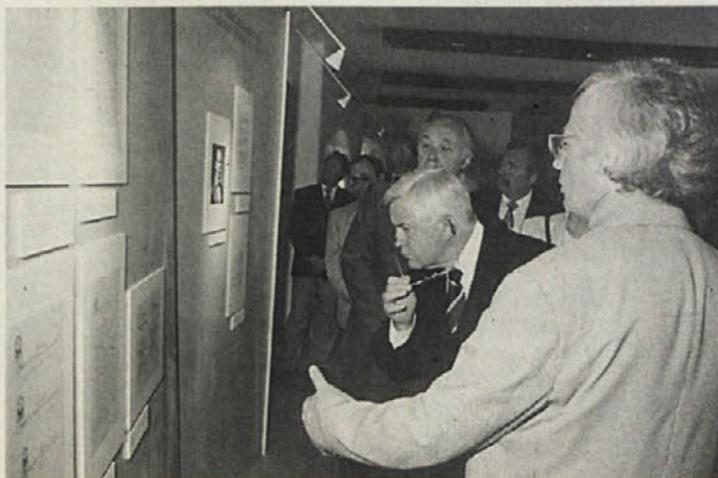
Predsednik Kučan obiskal Slovence v Borovljah

SVOJ nekajurni obisk v ponedeljek, 12. maja, v Borovljah, kjer je bil slavnostni gost odprtja 5. kulturnega tedna koroških Slovencev, je slovenski državni predsednik Milan Kučan pričel pri Cingelcu na Trati. Tam je, kot smo že obširno poročali, SPD »Borovlje« pripravilo tri etnološke razstave o nedeljski posojilnici, starih glasbilih ter uporabni in umetniški keramiki. Pred kulturnim domom je gostu zaželel pristočno dobrodošlico predsednik domačega prosvetnega društva »Borovlje« Melhijor Verdel, pridružili pa so se mu občinski zastopnik VS Borovlje Peter Waldhauser, slovenska veleposlanka na Dunaju Katja Boh in generalni konzul v Celovcu Jože Jeraj, predstavniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij s predsednikom ZSO Marjanom Sturmom in NSKS Nantijem Olipom na čelu, zastopniki boroveljske Posojilnice-Bank ter župan Helmut Krainer. Predsednik Kučan, ki mu je v pozdrav zapel moški zbor SPD »Borovlje«, je pokazal veliko zanimanje za zgodovino in razvoj kulturnega doma pri Cingelcu ter za slovensko prosvetno delovanje nasploh, ogledal si je vse tri razstave, v spomin pa sta mu predsednik in tajnica društva, Melhijor Verdel in Vera Wutti-Incko, predala delo Nežike Novak.

Od Cingelca je predsednika Kučana pot peljala v staro Posojilnico, kjer ga je ravnatelj Slovenskega znanstvenega inštituta Avguština Malle seznanil z vsebino razstave »Kultura – delavstvo – narodnost – Borovlje od 1848 do danes«. Visoki gost je bil od vsebine in izpovedi razstave zelo prevzet.

Predsednik Kučan in ambasadorica Katja Boh pri Cingelcu na Trati, kjer si je visoka delegacija ogledala razstave

Dr. Avguština Malle je predsednika seznanil s kulturno in socialno zgodovino Slovencev v Borovljah

Peš se je potem predsednik Kučan podal v spremstvu na ogled deželne razstave o lovu. Skoznjjo sta ga vodila vodja projekta razstave Hartwig Pucker in Sonja Wakounig. Seveda je razstavnim eksponatom iz Slovenije, med drugim situli z Vač, namenil posebno pozornost, privabili pa so ga tudi drugi razstavljeni predmeti, med drugim dragocene inkunabile in listine.

Magda Kropivnik in Marjan Bevk pa sta posebej za ta obisk pripravila scensko branje Finžgarjevega teksta »Lov na divjega petelina«.

Ogledu razstave je sledilo v prostorih Posojilnice-Bank Borovlje srečanje in pogovor s slovenskimi koroškimi strukturami. Slovenskega državnega predsednika je pozdravil predsednik UO denarnega zavoda Franc Wutti. Kot krajevni slo-

venski občinski odbornik je Peter Waldhauser naglasil, da se Volilna skupnost zavzema za sožitje in dialog, ki sta v preteklih letih res napravila močan razvoj, vendar pa so med drugim še odprta vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov in pa dvojezične skupine v občinskem otroškem vrtcu. Izrazil je upanje, da bo ta obisk prispeval k vzajemni rešitvi odprtih vprašanj.

Domala na minuto točno je zatem predsednik Kučan prišel na odprtje 5. kulturnega tedna koroških Slovencev, kjer so ga pričakali tudi najvišji predstavniki dežele, na čelu z deželnim glavarjem Zernatom.

Odprtje kulturnega tedna – oddaja v živo

Letošnji kulturni teden, ki ga prireja deželna vlada skupaj s slovenskimi kulturnimi organizacijami in ORF, bo potekal v Borovljah, kar je pravzaprav izjema, kajti tak teden je običajno v krajih, kjer ne živi veliko Slovencev. Po zamisli naj bi s pomočjo kulturnih prireditev približali narodno skupnost večinskemu prebivalstvu. Borovlje pa so letos na vrsti prav zaradi deželne razstave.

Z glasbo so začetek tedna uvedli Roman Verdel in Margot Sparovec (prečna flavta in kitar), nedavno ustanovljeni Komorni zbor Borovlje pa je imel svoj drugi nastop, vendar kvaliteta petja priča o izkušenih pevkih in pevcih.

Zapel je tudi moški zbor »Alpenrose«, kar je še posebej razveseljivo – pred leti so bili v njem še ljudje, ki so odločno odklanjali nastopanje skupaj s Slovenci. Tudi to je eden od pokazateljev vzdušja v deželi, katerega se lahko veselimo. Stari prijatelji, s ka-

terimi je društvo Borovlje sodelovalo že večkrat, pa so »mestni pevci«, Stadtchor, ki so pod vodstvom P. Ebnerja zapeli eno slovensko in eno nemško.

Govornikov se je zvrstilo kar nekaj: kratka mnenja so povedali Karl Anderwald, Vladimir Smrtnik in župan Helmut Krainer, več pa so povedali Grasser, ki je z ozirom na prisotnost slovenskega državnega predsednika seveda takoj serviral problematiko staroavstrijev v Sloveniji, jedrsko elektrarno Krško in dal vedeti, da se zavzema za »jaz tebi, ti meni« – pravice za koroške Slovence, če bo Slovenija priznala staroavstrije kot manjšino.

Vljudnejša sta bila Ausserwinkler in glavar Zernatto, ki sta govorila o pomenu kulturnega in tudi drugačnega sodelovanja med narodi, bodisi na koroških tleh ali med državama.

Državni sekretar za kulturo Peter Wittmann (Avstrija za kulturo nima ministra) je izrazil svoje simpatije do koroških Slovencev in poudaril njihov doprinos h kulturni in etnični raznolikosti države, ki je posebno bogastvo.

Na koncu pa je deželni glavar predal zlato odličje dežele Koroške vodji slovenskega sporeda na ORF Mirku Bogataju za njegovo delo in organiziranje povezav med uredniki manjšinskih medijev v Evropi in po svetu.

Skozi program je vodila Danica Uršič. Z delegacijo deželne vlade je predsednik Kučan odšel nato na večerjo, v mestni hiši pa so ljudje še dolgo sedeli skupaj ob pijači in izredno bogatem prigrizku, ki ga je darovala občina Borovlje.

ČEPRAV jih ni veliko, so pa zato glasni in vplivni v slovenski politiki tisti, ki hočejo pisati zgodovino znova. Predvsem obdobje druge svetovne vojne bi radi zamolčali, očrnilni tiste, ki jih ni bilo strah upreti se okupatorju in ob številnih žrtvah tudi 9. maja 1945 korakati zmagoslavno. Žal se veliko Slovencev tega dne spominja drugače, kar ni čudno, ko pa so se v najtežjih letih slovenske zgodovine priključili nasprotni strani, tujcem, naci-fašistom. Dan zmage v Evropi, dan premirja in popoln poraz Hitlerjeve Nemčije oz. nacizma in uradni konec druge svetovne vojne je praznik tudi slovenske prestolnice Ljubljane. Kljub trdovratnim poskusom politikov strank desnega in sredinsko-desnega bloka v Ljubljani, da zmage nad fašizmom ne bi praznovali, 9. maj tudi uradno še velja kot mestni praznik.

Prva leta po uvedbi večstrankarskega sistema v Sloveniji so se politične točke nabirale predvsem na račun prejšnjega sistema, s kritiziranjem in prikazo-

LJUBLJANA PRAZNOVALA

Po 51 letih še vedno 9. maj

Veličastno zborovanje na Kongresnem trgu ob osvoboditvi Ljubljane 9. maja 1945

vanjem napak in zablod komunistov, predvsem pa tudi napak, ki so se zgodile tudi na strani antifašistične koalicije oz. partizanske vojske. Skoraj nič ne zaleže v glavah novih politikov desnice in sredine dokazovanje, pričevanje udeležencev NOB kot tudi zgodovinarjev ter šte-

vilnih argumentov, da so najhujše zločine nad Slovenci v tistem času izvršili okupatorji in njihovi slovenski pomagači – bela garda in domobranci.

Že pred leti so vodilni moške desnosredinskih strank, ki so imeli vsa ključna mesta ljubljanske oblasti, preimenovali

večino ulic in cest, šol in drugih ustanov, ki so nosila imena borcev ali so kakorkoli obeleževala dogodke partizanstva in antihitlerjevske koalicije. Ljubljana je bila med vojno obdana z bodečo žico. Točno ob tej trasi je urejena parkovna pot – Pot spominov in tovarštva. Ob tem zelenem prstanu so leta in leta stala posebna obeležja z rdečerkako zvezdo – simbolom tudi slovenskih partizanov. Nova nekomunistična mestna oblast jih je požagala, poteptala spomin in tako kot vse, kar je bilo partizanskega ali povezanega s pridobitvami časa, ko so bili na oblasti iz vojne izšli zmagovalci in njihovi somišljeniki.

In zakaj je sploh potrebno o tem govoriti in pisati. Zato, da se ne pozabijo dogodki in dejanja, ki jih časti in priznava svobodoljubni svet. Ljubljana se je temu svetu pridružila s številnimi prireditvami, tekmovanji in uradnimi sprejemi. Množice so se udeležile poha-da ob poti spominov, borčevske proslave ob spomeniku zadnjih bojev za Ljubljano, predvsem

mladi so v centru mesta praznovali še pozno v noč.

Vendar je ostal zoprn priokus, ko sta najpomembnejša veljaka mestne oblasti priredila vsak svoj sprejem oz. svečanost. Nič čudnega, ko pa sta iz nasprotnega bloka politike (župan je sredinsko-levi liberalni demokrat, predsednik mestnega sveta je sredinsko-desni socialni demokrat)..

Nekaj podobnega se je zgodilo že ob 14. aprilu, prav tako uradno zapriseženem mestnem prazniku. Tega si je nova mestna oblast izmislila pred nekaj leti, ko je želela ukiniti praznik 9. maja. Ni ji uspelo!

Aleš Kardelj

Zveza koroških partizanov in prijateljev protifašističnega odpora vabi na slovesnost ob obletnici zadnjih bojev v drugi svetovni vojni, ki bo v nedeljo, 18. maja, ob 11. uri na Poljani nad Prevaljami. Po slovesnosti bo z ansambлом Božank srečanje »Pod kozolcem«. Za hrano in pijačo bo poskrbljeno.

Dozoreva skupna spomenica vseh manjšin v Avstriji

Medtem ko se Zveza slovenskih organizacij močno zavzema zanj, Narodni svet zavrača vabila k sodelovanju.

POLOŽAJ avstrijskih narodnih skupnosti je različen, zato je tudi jasno, da je osnutek spomenice, o katerem bodo v posameznih sosvetih še sklepali, rezultat pragmatičnega pristopa vseh. Prepričan pa sem, da so v njem zajeta vsa tista vprašanja, ki so dejansko »življenska« pomena za posamezne narodne skupnosti.

Vsekakor je pomen osnutka v tem, da so v komisiji, ki ga je pripravila, sodelovali predsedniki in podpredsedniki vseh sosvetov (z izjemo podpredsednika slovenskega sosveta

mag. Pippa, ki je sodelovanje izrecno zavračal), tako da se avstrijske oblasti ne morejo več izgovarjati na »neenotnost« manjšin. Tudi predstavnik NSKS, mag. Pipp, je imel vse možnosti, da bi vnesel svoje poglede v delo komisije, a tega ni storil.

Komisija se je ukvarjala tudi z vsemi tistimi vprašanji, ki jih je izpostavljala Narodni svet koroških Slovencev, npr. z zajamčenim mandatom in javnopravnim zastopstvom. Nihče od ostalih manjšin se za to ni zavzemal, nasprotno, tudi kompromisna rešitev, ki bi predvidevala, da bi država omogočila tako reši-

KOMENTAR

Dr. Marjan Sturm

tev le za Koroško, ni našla podpore. Argument proti je bil, da bi s tem nastal prejudic; sprožil bi podobno razpravo tudi v ostalih zveznih deželah, kar pa npr. gradiščanski Hrvati nikakor ne želijo.

Dokončno potrditev bo spomenica dobila v posameznih sosvetih. Medtem ko je pričakovati, da jo bodo ostali sosveti potrdili, je odprto vprašanje, ali bo NSKS v slovenskem sosvetu glasoval zanj ali proti njej.

Korak z mrtve točke

Kakorkoli že, prepričan sem, da spomenica pomeni korak z mrtve točke, na kateri smo se vrteli nekaj let, kajti zaradi političnih zahtev (zajamčen mandat in javnopravno zastopstvo), ki jih je postavljala v ospredje NSKS, tudi v tistih vprašanjih, ki so dejansko »življenska« pomena za manjšine (npr. vrtci, izobraževanje, mediji) ni bilo napredka.

Upati je, da NSKS ne bo igral »društvo užaljenih« in da bo vlada kljub morebitni obstrukciji NSKS začela z izvajanjem vsega tega, kar je zapisano v spomenici. ■

PRED dobrim mesecem so na skupni seji vseh sosvetov – sodelovalo je 85 članov – ustanovili komisijo z nalogo, da ugotovi skupne zahteve vseh manjšin v Avstriji in jih združi v osnutek za skupno spomenico. Mesec dni navrh, po petih sestankih, je komisija delo končala. Predsednik sosveta za koroške Slovence dr. Marjan Sturm je ta teden koroškimi medijem predstavil rezultat.

O individualnih in kolektivnih pravicah

Osnutek je sestavljen iz treh delov. V prvem (preambula) definirajo narodnost kot »jezikovno-kulturno vrednoto«, kar pomeni, da »pripadniki avstrijskih narodnih skupnosti ne potrebujejo nobenih drugih političnih pravic, ki bi presegle splošne temeljne človekove pravice«. Ugotavljajo, da »Okvirni sporazum o varstvu nacionalnih manjšin« Evropskega sveta ne predpostavlja kolektivnih manjšinskih pravic, temveč jih pojmuje kot pravico posameznega človeka in obenem kot sestavni del splošnih človekovih pravic. Sama »enakopravnost« s pripadniki večinskega naroda pred zakonom ne zadostuje za ohranjanje etničnih manjšin, za to da so potrebne dodatne pravice.

Več za izobraževanje in medije

Drugi in osrednji del spomenice vsebuje vrsto konkretnih zahtev in predlogov; Avstrija naj se z uradnim državnim določilom prizna k svoji multikulturalnosti, ratificira naj Okvirni sporazum Evropskega sveta in »Evropsko charto regionalnih

Komisija narodnostnih sosvetov je mesec dni po svoji ustanovitvi predstavila osnutek spomenice, se pravi katalog skupnih zahtev vseh avstrijskih narodnih skupnosti, naslovljen na avstrijsko vlado in parlament. V besedilu je govor o povečani teži sosvetov in o vrsti konkretnih ukrepov na vzgojnem, izobraževalnem, medijskem in jezikovno-pravnem področju. Še ta mesec naj bi osnutek potrdili posamezni sosveti, nato pa bo uradno predan avstrijski vladi.

Tej številki Slovenskega vestnika je priloženo besedilo osnutka.

in manjšinskih jezikov« ter naj poveča pomen sosvetov, ki naj bi v bodoče v vprašanjih narodnih skupnosti svetovali tudi deželni vladam in občinam.

Kar največ zahtev postavlja jo na izobraževalnem in vzgojnem področju, in to od otroških vrtcev do univerze. Namen vseh predlaganih ukrepov je, da ustavi upadanje nivoja manjšinskih jezikov in dvigne

njihov družbeni ugled. Z večjimi podporami je treba zagotoviti samostojno dejavnost narodnih skupnosti na medijskem področju, v državnih medijih pa je treba razširiti ustrezne sektorje. Glede dvojezičnih napisov zahtevajo dvoje: obstoječi zakon je treba izpolniti, obenem pa preveriti, ali njegova klavzula o 25 odstotkih manjšinskega prebivalstva sploh ustreza evropskim normam. Štajerske Slovence je treba vključiti v sosvet za slovensko narodno skupnost.

V tretjem delu osnutka avtorji ponovno poudarjajo, naj Avstrija, ki manjšinsko zaščito ureja s 7. členom Avstrijske državne pogodbe, s sklenitvijo državnega ciljnega določila prevzame sama zase odgovornost za aktivno varstvo manjšin. Sicer pa v tem odseku dodatno razlagajo posamezne konkretne zahteve.

Sklepanje v sosvetih

V prihodnjih tednih bodo zasedali posamezni sosveti, da bi sklepali o osnutku in ga nato kot skupno spomenico predali vladi. Medtem ko je mogoče predvidevati, da ga bodo v sosvetu Hrvatov, Čehov, Slovkov, Madžarov in Romov soglasno potrdili, pa se zna v slovenskem sosvetu zgoditi, da ga NSKS ne bo podprl, saj je njegov glavni govornik v sosvetu, dr. Marjan Pipp, dosledno odklanjal sodelovanje v komisiji. To bi bil prelom v dosednji politični tradiciji, saj sta bistvene vloge in spomenice zadnjih desetletij podpisovali obe osrednji koroški slovenski organizaciji.

»SPOMENICE«

Prva spomenica, ki sta jo podpisali obe slovenski osrednji organizaciji, ZSO in NSKS, je bila izdelana 11. oktobra 1955; ukvarja se z določili 7. člena Avstrijske državne pogodbe, ki so jo sklenili zavezniki z republiko Avstrijo nekaj mesecev pred tem, in jih konkretizira. Drugi skupni memorandum je bil sprejet 15. novembra 1958, potem ko so odpravili obvezno dvojezično ljudsko šolstvo; med drugim vsebuje dokumentacijo o tem, kako so heimatdienstovci oz. bivši nacisti s tem ciljem organizirali kampanjo. Tudi spomenica maja 1985 je bila podpisana od obeh organizacij; v njej ponavljata načelne ugotovitve iz leta 1955, konkretne zahteve pa prilagajata novi situaciji. ■

PO NAJNOVEJŠIH podatkih prehrabnih strokovnjakov bi morali otroci in mladina uživati dnevno do pol litra mleka. Sveže mleko vsebuje celo vrsto snovi, ki so za zdravo telo in razvoj človekovega organizma neobhodno potrebne: beljakovina, maščobe, vitamine in mineralne snovi. Poleg mleka pa domači proizvajalci ponujajo šolam in seveda trgovini tudi še raznovrstne sadne jogurte.

Število proizvajalcev upada

Število proizvajalcev mleka znaša na Koroškem 5.018, skupno pa proizvedejo 137.000 ton mleka. V zadnjih letih pa je opaziti nenehno in enakomerno upadanje njihovega števila. V Avstriji trg kontrolirata dve veliki podjetji, in sicer NÖM in Bergland, ki med seboj tekmujeta v ceni. Posledica tega je, da imamo v Avstriji najnižjo proizvodno ceno mleka po drugi svetovni vojni. Koncentracija v mlečnem gospodarstvu pa se brezobzirno nadaljuje.

Neposredno od kmetov

Kmečko zastopstvo v Kmetijski zbornici je podprlo akcijo »mleko v šolah« z raznimi prireditvami, med drugim organizirajo mlečne predstavitve v

KMETIJSTVO

Za šole mleko od kmetov

vseh koroških okrajih, igre na srečo, tedne doživljanja na deželi ter informacijske sestanke. Cilj teh akcij je izboljšati stik dijakov/dižakinj z mlekom oziroma proizvajalci mleka ter mleko predstaviti kot kakovostno živilo. Kmetje sami dostavijo mleko in jogurt v steklenicah po četrt litra na šole, cena pa je okrog 4 šilinge. Na novi-

narski konferenci so predstavniki proizvajalcev mleka povedali, da je zagotovljena kvaliteta proizvodov na osnovi stalnih higienskih kontrol s strani deželni ustanov in da proizvajalci vlagajo veliko sredstev v posodobitev opreme.

Obseg prodaje šolskega mleka se je v zadnjih letih drastično zmanjšal, leta 1992 so prodali

še 22.400 ton, lani pa samo še 6.000 ton po vsej Avstriji.

Na Koroškem kmetje oskrbujejo z mlekom približno 30 odstotkov šol. Najmanj težav pa je v centrih in na tistih šolah, kjer funkcionira dogovarjanje in organizacija med učitelji, učenci, starši in kmeti. Problem pa je odredba o mlečni higieni, ki jo po besedah predsednika Kmetijske zbornice Wutscherja v Avstriji izvajajo zelo restriktivno.

M. Š.

Dijaki glasbene šole iz Nove Gorice

Foto: SV

Nova Gorica se je predstavila

Pretekli konec tedna se je Celovčanom turistično in kulinarčno predstavila Nova Gorica. Obe mesti sta že nad 32 let prijateljsko povezani, letos februarja pa sta novogoriški župan Črtomir Spacapan in nekdanji celovski župan Leopold Guggenberger podpisala pogodbo o pobratenju.

Nova Gorica je s svojimi 30.000 prebivalci center sončne Goriške, pokrajine med

Alpami in sredozemskim morjem. V bližini mesta sta znana grada »Dobrova«, v katerem se nahaja zbirka znanega umetnika Zorana Mušiča, in »Kromberk« z muzejem. Med znane kulturne ustanove pa štejeta Primorsko dramsko gledališče in Kulturni dom. Goriška pokrajina zadnja leta pridobiva tudi na turistični privlačnosti, saj je polna naravnih lepot in kulturnih znamenitosti.

M. Š.

M. M.

SLOVENSKA gimnazija je praznovala svojih štiri-deset let z mogočno prireditvijo v celovškem Domu glasbe in organizatorjem in aktivnim sodelavcem gre vse priznanje za dostojno proslavo, ki se je je

Sonja Wakounig

udeležilo veliko število ljudi. To priča o zavesti, kaj ta ustanova pomeni za narodno skupnost. Velika večina koroške slovenske inteligence so maturantje in maturantke te šole in kulturnopolitični položaj narodne skupnosti bi bil danes brez nje bistveno drugačen.

Tej veliki pridobitvi iz leta 1957 se je pridružila pred nekaj leti še trgovska akademija ter višja šola za gospodarske poklice v Šentpetru.

Zelo zanimiva so bila kratka stališča bivših maturantov, ki so jih prikazali na filmu: vsi po vrsti se zavedajo, kako dragocena je možnost izobrazbe v materinšči-

Živijo, gimnazija!

ni, vsi vedo, kako pomembno je znanje več jezikov.

Slišati pa je bilo tudi nekaj kritičnih besed in pred njimi ne smemo zapirati ušes. Tudi slovenska gimnazija ima svoje hibe, a gimnazijo z učnim jezikom slovenščine imamo samo eno, zato bi bilo dobro, da bi se starši skupaj s profesorji večkrat pogovarjali o zadevah,

ki so vredne kritike in ki bi jih bilo treba zboljšati. Iz dijakin in dijakov postanejo odrasli, ki ne pozabijo na svoja »najlepša leta« – naj bi bila zares. Veliko imamo profesorjev in precej manj pedagogov, otroci to zelo hitro sprejeda, starši pa tudi.

A najbrž tudi pri Slovencih ni drugače kot pri večinskem narodu. Kljub temu – šolstvo ne sme biti sveta krava.

Vestnikovi telegrami

Resnico ali klevete proti Hrvaški je objavil nekdanji visoki jugoslovanski in hrvaški funkcionar Stipe Mesić. Na Hrvaškem so njegovo objavo ocenili kot »nož v hrbet«, zunaj nje pa kot resnico, ki da smo jo že vsi vedeli. Zagrebški Vjesnik, Večernji list in Slobodna Dalmacija so namreč objavili odlomke iz njegovega pričevanja za potrebe haaškega sodišča o vojnih zločinah na področju nekdanje Jugoslavije. V njih je krivdo za krvavi spopad med bosanskimi Hrvati in muslimani pripisal Hrvatom. Dejal je, da sta se vodji Hrvatov Mate Boban in Srbov Slobodan Karadžić redno sestajala in načrtovala skupne akcije za iztrebljenje muslimanskih Bošnjakov. Mesić je v svojih izjavah tudi zelo očrnil hrvaškega predsednika Franja Tuđmana, kateremu celo očita, da je v Bosno poslal redno hrvaško vojsko za boj proti Bošnjakom. Tudi za krvave spopade v hercegovskem Mostarju so po njegovi izjavi glavni krivci Hrvati, saj so, kot pravi, na eno bošnjaško granato odgovorili kar s trinajstimi svojimi. Razburjenje zaradi teh izjav je na Hrvaškem veliko in četudi ne bi bile vse resnične, se bo z njimi mednarodni ugled Hrvaške samo še poslabšal.

Slovenski krščanski demokrati se pripravljajo na izredni kongres. Ta potreba je nastala potem, ko se je pred mesecem dni pojavila Alternativa SKD, ki je zahtevala odstop predsednika Lojzeta Peterleta, vseh vodilnih funkcionarjev in organov stranke. Kongres naj bi bil po sklepu izvršilnega odbora ob koncu junija. Peterle se po besedah glavne tajnice stranke Hilde Tovšakove še ni odločil, ali bo ponovno kandidiral. Zvedelo pa se je, da je blizu Škofje Loke na dvorišču Ivana Omana kar velik promet osebnih vozil, s katerimi ga nekateri Peterletu nenaklonjeni strankini funkcionarji prihajajo prepričevati, naj kandidira za novega predsednika Slovenskih krščanskih demokratov.

Razmere za vzpostavitev diplomatskih odnosov med Zvezno republiko Jugoslavijo in Slovenijo še niso zrele, je po vrnitvi iz Beograda prejšnji teden izjavil podsekretar v slovenskem zunanem ministrstvu Štefan Cigoj. Tam se je pogovarjal z namestnikom jugoslovanskega zunanjega ministra Radoslavom Bulajićem. Osnovni razkorak je še vedno različno gledanje na razpadlo Jugoslavijo in v zvezi s tem na sukcesijo oz. delitev premoženja. Medtem ko se Slovenija sklicuje na ugotovitev Badinterjeve mednarodne komisije, po kateri je nekdanja Jugoslavija razpadla in imajo zato vse na novo nastale države pri razdelitvi premoženja enake pravice, pa v Beogradu trdijo, da sedanja ZRJ predstavlja kontinuiteto, da pa so se ostale nekdanje republike samovoljno odcepile od nje. Edini rezultat pogovorov v Beogradu je bil ta, da se bosta obe države še nadalje pogovarjali in vzdrževali stike prek ministrstev.

J. R.

ODLIČNA UPRIZORITEV AKADEMIJE ZG ZA SLOVENCE

Bravo, dijaki!

SOBOTNA slovesnost ob 40. jubileju slovenske gimnazije je vsebovala po eni strani vse, kar mora pač proslava vsebovati, po drugi plati pa so dijaki pod vodstvom režiserja Marjana Stickra in glasbenega vodje mag. Romana Verdela pokazali ogromno elana in navdušenosti ob scenskem prikazu petja, besedil in gibanja v prostoru in pokazali, da zna biti mladina navdušena za delo, če odgovarja njihovu okusu in hotenju.

Nad pomanjkanjem pevske kulture na gimnaziji se ni treba nikomur pritoževati: mladina rada poje in posebno starši so bili kar ganjeni, koliko dijakov se ukvarja z glasbo, za kar gre zaslug predvsem obema zborovodjema R. Verdela in Stanku Polzerju.

Ravnatelj dr. Vospernik je v pozdravnem govoru opozoril na začetke delovanja te ustanove in njen današnji pomen, za njim pa so se zvrstili govorniki Harlad Scheucher, župan mesta Celovec, dunajski sekcijški šef šolskega ministrstva Oberleitner v zastopstvu ministrice Gehrerjeve, Jože Školč, slovenski minister za kulturo, ter deželni glavar Christof Zernatto.

Prosvetni društvi »Lipa« iz Velikovca in »Peter Markovič« iz Rožeka, s katerima je

gimnazija letos pobratena, sta prispevali glasbeni točki; prvo pod vodstvom Sonje Kuchlingove, drugo pa je predstavilo svoj naraščaj (vodita ga Gerti Schuster in Nataša Oraže), ki je pač navdušil s svojo neposrednostjo. S plesnim vložkom so razveselile dijakinje 3. in 4. razredov, nato pa je bil na ogled krajši film, ki ga je posnel Miha Dolinšek s celo vrsto maturantov te šole in ki jih danes pozna skoraj vsa slovenska srenja.

Višek prireditve je bil zagotovo že omenjeni glasbeni recital pod naslovom »Naša šola – most do soseda« – »Distanzen abbauen – Eigenes bewahren«. Tu in tam se je menda kdo zmrdoval, da »to ni tisto«. Na srečo. Dijaki hočejo »kaj dru-

gega« in na svetu je že tako, da mladina išče nova pota! Zaskrbljujoče bi bilo, če bi hodili samo po stopinjah dedov in babic!

Za konec so vsi zbori, pa še dvorana je pomagala, zapeli slovensko »Lipa zelenela je« ter avstrijsko državno himno; odkar je Zdravljica slovenska državna himna, je očitno postal na Koroškem problem prepevanja te pesmi pri uradnih delih proslav!

Pa še mimogrede: gospod Scheucher ne ve, da imamo tudi Slovenci pregovor »kolikor jezikov znaš, toliko veljaš« in ga raje citira kot »italienisches Lied aus Italien«. Tudi minister Školč bi si lahko prihranil citiranje Vitomila Zupana ...

Pod vodstvom Marjana Stickra so mladinci s pesmimi, teksti in plesom navdušili Foto: SV

40 let ZG za Slovence

Točno na dan dekretiranja o slovenski gimnaziji 9. maja 1957, je njen ravnatelj dr. Reginald Vospernik pripravil tiskovno konferenco, na kateri je s profesorji kolegi predstavil zbornik ob 40-letnem jubileju te osrednje izobraževalne ustanove koroških Slovencev.

Zbornik

250 strani obsegajoča jubilejna publikacija, ki jo je izdalo ravnateljstvo, sta uredila profesorja Jože Wakounig in Franc Krištof. Jubilejni zbornik obsega med drugimi prispevki vrsto pozdravnih besed odgovornih in vidnih osebnosti iz političnega, šolskega in cerkvenega življenja. Nadalje številne prispevke in razmišljanja bivših absolventov in absolventk ter pregled o vseh dosedanjih učiteljih in vseh kadarkoli vpisanih dijakih (okrog 3000).

Kot pomembno aktivnost šole je ravnatelj ocenil tako imenovana kulturna partnerstva s kulturnimi društvi na deželi. Taka povezovanja že obstajajo okrog 20 let. Letos je gimnazija partnersko povezana s kulturno-prosvetnimi društvi na Ziljski Bistrici, v Rožeku in Velikovcu.

Stric iz Amerike

Pod mentorstvom profesorja Štefana Pinterja in Urbana

ohranila ozadja odselitve tudi še mlajšim rodovom.

Comenius projekt

Med aktivnostmi ZG in ZRG za Slovence spada tudi razvijanje projektov v okviru Evropske unije. Pod vodstvom Zalke Kuchling je v polnem razmahu partnerstvo z dvema šolama na etnično mešanih področjih, in sicer z irsko šolo v Dublinu in z nemško gimnazijo v vzhodni Belgiji, v Eupénu. Predvidena je izmenjava izsledkov iz dela s projektom in medsebojni obiski učiteljev s točno določenim vsebinskim ciljem. V ta projekt so zajeti dijaki in dijakinje vseh razredov. Gimnazija pripravlja projekt o lutkarstvu na osnovi starih ljudskih pripovedk in bajk. M. Š.

NEKAJ PODATKOV O ŠOLI

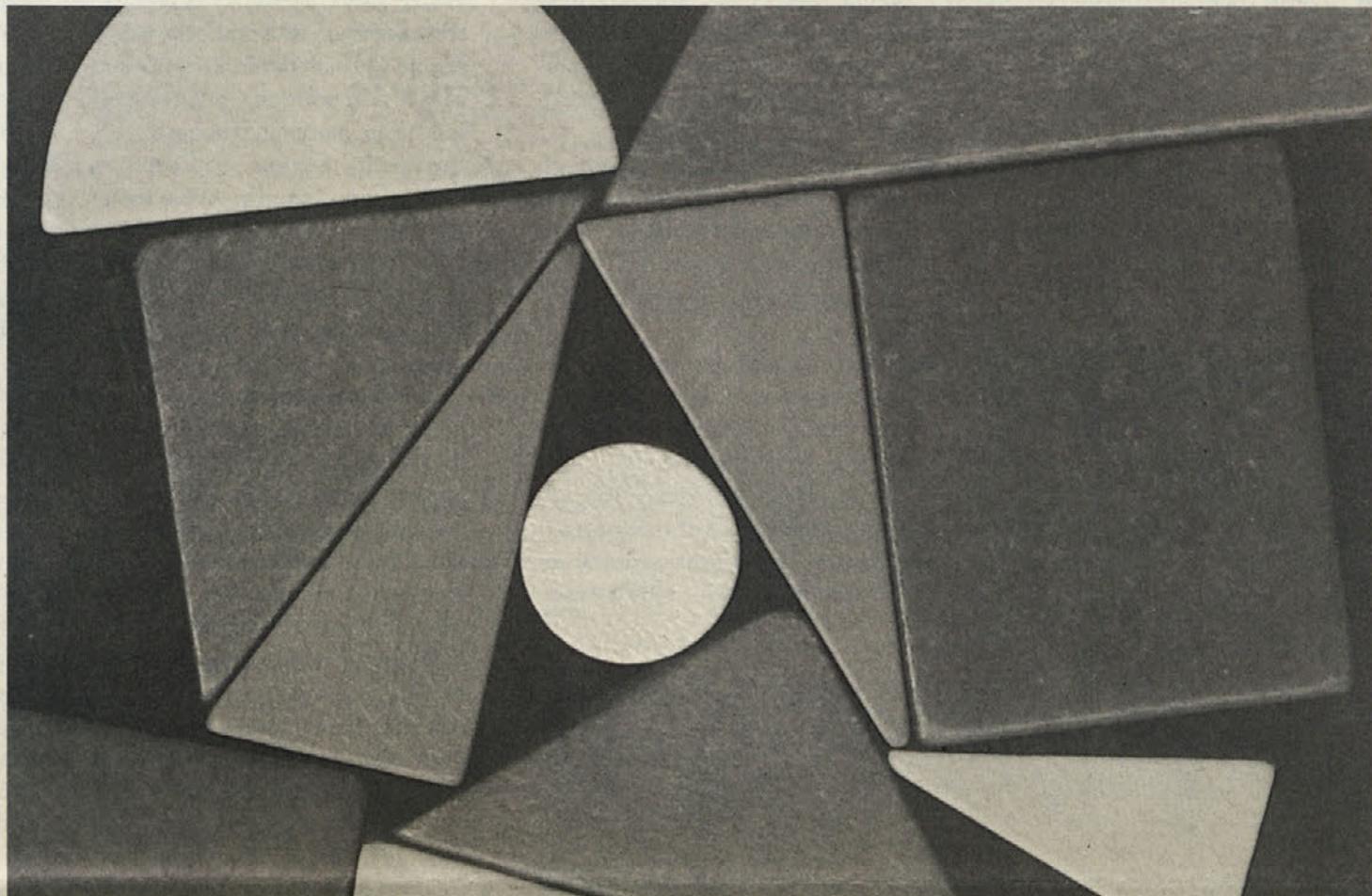
Prvi ravnatelj ZG je bil Joško Tischler. V letniku 1957/58 je bil/a vpisan/a 101 dijak/inja, profesorski zbor je obsegal 11 oseb. V tem šolskem letu obiskuje ZG in ZRG 459 dijakov/diakinj v 20 razredih, profesorski zbor pa šteje 50 članov. Od leta 1968 dalje je bil njen vodja Pavle Zablantnik. Po njegovi upokojitvi leta 1978 je na njegovo čelo stopilo dolgoletni učitelj Reginald Vospernik. Do danes je šola zapustilo 1284 maturantov in maturantk. Leta 1975 se je gimnazija preselila v novo poslopje z Lerchenfeldove ulice pod Križno goro. Leta 1995 so pregradili in sanirali poslopje ter ustvarili optimalne pogoje za razvoj in šolanje slovenske mladine.

Spomenica avstrijskih narodnih skupnosti avstrijski zvezni vladi in državnemu zboru

OSNUTEK

Sklep predsednikov in podpredsednikov sosvetov narodnih skupnosti v Avstriji

Dunaj, 7. maja 1997

Preambula

Dogajanja v teku evropske zgodovine so pokazala, da so narodne manjšine bistven faktor stabilnosti, demokratične varnosti in miru na tem kontinentu.

Pluralistična in resnično demokratična družba ne spoštuje samo etnične, kulturne, jezikovne in verske identitete vseh posameznih pripadnikov narodnih manjšin, temveč ustvarja tudi pogoje, ki jim omogočajo izražanje, ohranitev in razvoj njihove identitete.

Za vse to je potrebno vzdušje obojestranskega spoštovanja in dialoga, da je lahko kulturna, jezikovna in etnična raznolikost vir in faktor obogatitve za vsako družbo, ne pa za ločevanje.

Vrednotenje manjšin v družbi je pomemben merilec liberalnosti in tolerance. Prav pojem »toleranca« je v tej vzročni zvezi nekaj ambivalentnega: ni še vsako prenašanje drugega že toleranca. Theodor Fontane je to zelo jasno formuliral: »Če nekoga, ki je drugačen od tebe, enostavno ignoriraš, še ne pomeni, da si do njega tolerant.« V čem je torej tista toleranca, do katere imajo manjšine v družbi v prej omenjenem smislu očitno pravico? Njeno moderno razumevanje temelji na široki akceptanci in enakopravnosti.

Kaj je torej tako posebnega na »narodnih manjšinah«, da jim je treba posvetiti posebno pozornost?

Za odgovor na to vprašanje se je najprej potrebno približe seznaniti s pojmom »narodne manjšine« oz. »narodne skupnosti«: avstrijsko pravo razume pod tem »skupine avstrijskih državljanov, ki so doma in ki živijo v delih zveznega področja ter imajo nenemško materinščino in lastno narodnost.« Po tem je torej za dokaz obstoja manjšine oz. narodne skupnosti več odločujočih elementov. Najprej je tu pogoj avstrijskega državljanstva. Pod oznako »skupina« razumemo – že po splošnem jezikovnem razumevanju – večje število oseb. Poleg tega je pojem narodne skupnosti povezan še z dvema značilnostima in sicer s teritorialnim in kulturnim elementom. Teritorialni aspekt zahteva, da mora skupina »biti doma in živeti v delih zveznega področja«. To je razumeti tako, da živijo pripadniki narodne skupnosti v prostorski bližini, pa tudi, da so tradicionalno povezani z enim od naselitvenih področij v Avstriji. Zadnji konstitutivni element za dokaz obstoja neke narodne skupnosti so končno kulturne vezi med pripadniki, torej njihova kulturna povezanost in njihova (skupna) volja, da ohranijo in čuvajo svojo »drugačnost«, ki izvira iz skupne narodne identitete.

Iz tega je že razvidna bistvena funkcija zaščite narodne skupnosti: njeno bistvo je, da se prepreči jezikovno-kulturna asimilacija, ki jo pripadniki

narodne skupnosti odklanjajo. Da bi zagotovili cilj ohranitve etničnih manjšin, ne zadostuje samo enakopravnost s pripadniki večinskega naroda pred zakonom, kajti dejanska neenakost med večino in manjšino na ta način ne more biti izravnana. Država mora – ob upoštevanju zaščite manjšin – priznati pripadnikom narodnih skupnosti dodatne pravice, da bi zagotovila njihov razvoj v smislu avtonomne družbe.

Koncepcija manjšinske zaščite, ki sloni na individualnem pravu, nujno izvira tudi iz dejstva, da je narodnost definirana kot jezikovno-kulturna vrednota. Iz tega izvirajo tudi konsekvence za organizatorične oblike narodnih skupnosti.

Okvirna konvencija Sveta Evrope ne predvideva priznavanja kolektivnih pravic. Kot je razvidno iz člena 3, odst. 2, izhaja iz tega, da uživajo pripadniki narodnih manjšin individualne pravice in svoboščine, ki jih pa lahko izvajajo skupno z drugimi. Zelo pomembno je tudi določilo v členu 3, odst. 1, po katerem ima vsak pripadnik kake narodne manjšine pravico, da se svobodno odloči, če bi rad bil kot tak obravnavan ali ne in zato ne sme utrpeti nobenih posledic. Žal je v zgodovini Evrope dovolj primerov, ko so izvajali pritiske, ki naj bi pripadnikom manjšin preprečili, da bi se priznavali, ali še huje, ko so jih na silo potisnili k manjšini in jo potem kolektivno diskriminirali.

Ker je narodnost – kot že povedano – definirana kot jezikovno-kulturna vrednota, sledi iz tega tudi, da pripadniki avstrijskih narodnih skupnosti ne potrebujejo nobenih drugih političnih pravic, ki bi presegle splošne temeljne pravice, ki so zagotovljene s človekovimi pravicami. Samo posebne politične pravice pa bi omogočale kolektivne pravice narodnih manjšin.

Tolerantne in cvetoče Evrope ni mogoče doseči samo s sodelovanjem med državami, temveč tudi s sodelovanjem lokalnih in regionalnih uradnih inštitucij preko meja ob spoštovanju ustave in teritorialne neodotakljivosti vsake države.

Ob upoštevanju teh načel so se državni in vladni šefi v Svet Evrope včlanjenih držav v »Dunajski izjavi« (oktober 1993) sporazumeli, da je treba v interesu konstruktivnega sožitja, ki bi preprečeval konflikte med večino in manjšino, ustvariti »vzdušje tolerance in dialoga, da bodo lahko vsi sodelovali pri političnem življenju«.

Tudi »Okvirni sporazum o varstvu nacionalnih manjšin« Sveta Evrope, ki ga je Avstrija podpisala, a še ne ratificirala, vsebuje priznavanje k aktivni zaščiti manjšin.

»Pogodbeni partnerji pospešujejo duh tolerance in interkulturalnega dialoga ter učinkovito ukrepajo v smislu pospeševanja obojestranskega spošto-

vanja in razumevanja kot tudi v smislu sodelovanja med vsemi ljudmi, ki živijo na njihovem ozemlju, ne glede na etnično, kulturno, jezikovno in versko identiteto, posebej še na področju izobrazbe, kulture in medijev.«

V teh novoformuliranih načelih evropske politike manjšinske zaščite se izraža tendenca, da se ščiti identiteta posameznega pripadnika narodne manjšine in da se na ta način ustvari narodnostne pravice kot del internacionalnega sistema človekovih pravic.

K temu je še dodati, da avstrijski ustavni red ne pozna samobitnega priznavanja k avtonim jezikovnim manjšinam, ki živijo na območju države; določila o zaščiti manjšin v ustavnem pravu izvirajo prej iz mednarodnega prava oz. so jih v državi sklenili šele med izvajanjem obveznosti iz mednarodnega prava.

Avstrijske narodne skupnosti so se na skupni seji vseh narodnostnih sosvetov, 8. 4. 1997 na Dunaju, sporazumele, da bodo formulirale skupen katalog zahtev do avstrijske zvezne vlade in državnega zbora. Komisija, ki jo sestavljajo vsi predsedniki sosvetov in njihovi namestniki, je izdelala na celi vrsti delovnih sej naslednji memorandum in ga sklenila v posameznih sosvetih. Pozivamo zvezno vlado in državni zbor, da se čimprej izvede ta memorandum.

I. Izvrševanje evropskih norm

- Prevzetje državnega določila, ki vsebuje priznavanje republike Avstrije k njeni zgodovinsko zrasli kulturni, jezikovni in etnični raznolikosti, na ustavno stopnjo.
- Državni zbor naj ratificira Evropski okvirni sporazum o zaščiti narodnih manjšin in Evropsko čarto regionalnih ali manjšinskih jezikov.
- Transformacija Evropskega okvirnega sporazuma o zaščiti narodnih manjšin in Evropske čarte regionalnih ali manjšinskih jezikov v avstrijski pravni red.

II. Drugi ukrepi udejanjanja

- Zvečanje pomena sosvetov za narodne skupnosti v smislu modela Kostelke - Khola.
- Sprememba § 4, odst. 2, vrsta 1 zakona o narodnih skupnostih, ki naj se glasi tako: »1. Člani splošnega zastopstvenega telesa, od katerih je pričakovati, da se bodo zavzemali za interese narodne skupnosti.«
- Sosveti so svetovalni organi ne samo zvezne vlade, temveč tudi vsakokratne deželne vlade.
- Aktivna pravica sosvetov, da svetujejo zakonodajnim telesom in občinam.
- Zvišanje finančnih sredstev za pospeševanje narodnih skupnosti. Odstranitev neenakosti na področju izvajanja dvojezičnosti (npr. otroški vrtci, uradni jezik, šolstvo) tako na legistični kot tudi na politični ravni ter jasnost v vprašanju, kdo nosi stroške, ki iz tega izvirajo.

III. Konkretizacija na posameznih področjih

1. Izobraževanje

- Večja skrb pristojnih državnih instanc za zagotovitev predšolske vzgoje (otroški vrtci) v dotičnih zveznih deželah, ta pa naj prostorsko zajema vsa tista področja, kjer je vzgoja v jezikih narodnih skupnosti zaželena in potrebna, odgovarjajoč specifikam narodnih skupnosti.
- Omogočiti je treba izobrazbo za kvalificirano vzgojno osebje (otroške vzgojiteljice/ vzgojitelji).
- Omogočiti oz. izboljšati je treba dvojezično šolstvo s posebnim oziranjem na didaktiko dvojezičnega pouka.
- Študij vsakega posameznega jezika narodnih skupnosti mora biti zagotovljen ob vključevanju izobrazbe v pedagogiki na najmanj eni avstrijski univerzi in pedagoški akademiji.
- Če ni javne šolske ponudbe v kakem jeziku manjšin, mora država izdelati model, da staršem, ki pošiljajo otroke v odgovarjajoče privatne šole z javno pravico, ni treba plačati šolnine.
- Za madžarsko narodno skupnost je treba na določenih ljudskih, glavnih in srednjih dunajskih šolah ustanoviti dvojezične razrede.
- Na dunajski univerzi za gospodarstvo naj se zagotovi tudi stroka za narodno skupnost kot gospodarski jezik, ki si ga slušatelj/ica lahko izbere.

2. Mediji

- Razširiti je treba javno obveznost ORF v izobraževalnih in kulturnih oddajah v jezikih narodnih skupnosti. Treba je omogočiti podpise v nemščini in sinhronizacijo pri TV-oddajah v jezikih narodnih skupnosti.
- V zastopstvo poslušalcev in gledalcev po § 15, odst. 3 zakona o radiu in televiziji naj se sprejme zastopnika, ki ga izvolijo predsedniki sosvetov in njihovi namestniki.

- Manjšinska redakcija ORF na Dunaju naj se razširi tako, da bo imela lasten sektor, ki zadeva izključno v Avstriji priznane narodne skupnosti, za to pa mora dobiti na razpolago odgovarjajoč čas oddajanja v jezikih narodnih skupnosti. Tudi poročila naj bodo ob določenih urah med dnevom v jezikih narodnih skupnosti.
- Za tedenske časopise in periodični tisk v jezikih narodnih skupnosti je treba razširiti že obstoječe olajšave in z zakonom določiti izjemna določila v okviru pospeševanja tiska in publicistike, ki jih določajo smernice.

3. Ureditev topografije

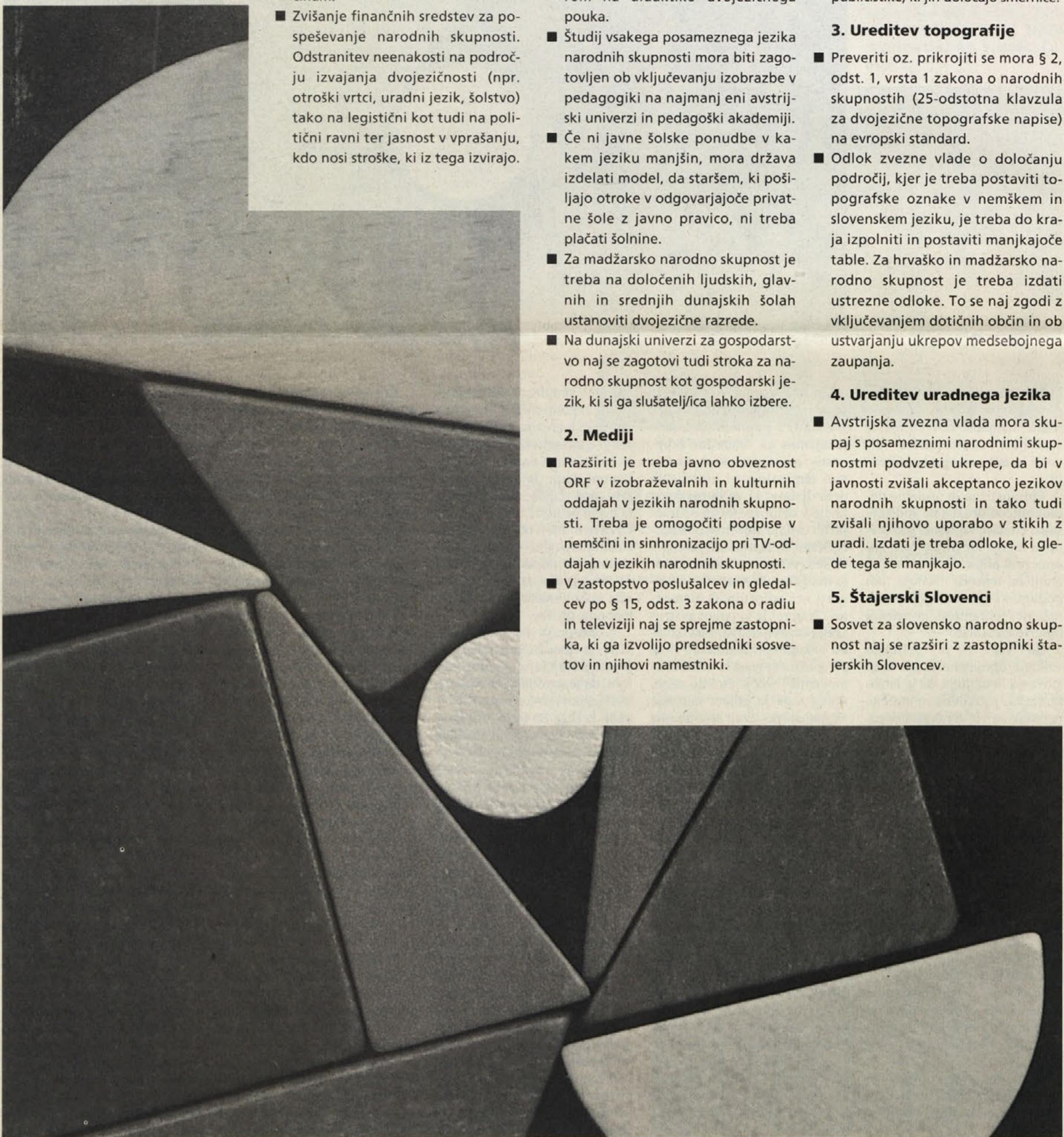
- Preveriti oz. prikrojiti se mora § 2, odst. 1, vrsta 1 zakona o narodnih skupnostih (25-odstotna klavzula za dvojezične topografske napise) na evropski standard.
- Odlok zvezne vlade o določanju področij, kjer je treba postaviti topografske oznake v nemškem in slovenskem jeziku, je treba do kraja izpolniti in postaviti manjkajoče table. Za hrvaško in madžarsko narodno skupnost je treba izdati ustrezne odloke. To se naj zgodi z vključevanjem dotičnih občin in ob ustvarjanju ukrepov medsebojnega zaupanja.

4. Ureditev uradnega jezika

- Avstrijska zvezna vlada mora skupaj s posameznimi narodnimi skupnostmi podvzeti ukrepe, da bi v javnosti zvišali akceptanco jezikov narodnih skupnosti in tako tudi zvišali njihovo uporabo v stikih z uradi. Izdati je treba odloke, ki glede tega še manjkajo.

5. Štajerski Slovenci

- Sosvet za slovensko narodno skupnost naj se razširi z zastopniki štajerskih Slovencev.

K točki I

Izpolnitev evropskih norm

Avstrijsko zaščito narodnih skupnosti ureja člen 7 Avstrijske državne pogodbe in njegovo izvajanje preko zakona o narodnih skupnostih.

Avstrijski ustavni red sam po sebi trenutno ne vsebuje priznavanja k jezikovnim manjšinam, ki avtohtono živijo v državi; ustavno-pravna določila izvirajo izključno iz mednarodno-pravnega področja oz. so jih sklenili znotraj države šele ob izvajanju mednarodno-pravnih obveznosti.

Evropska integracija in dogodki novejšje zgodovine narokujejo politiki, da kot izraz solidarnosti z narodnimi skupnostmi v Avstriji zasidra na ustavni ravni izrecno priznanje republike Avstrije k svoji zgodovinski zrasli jezikovni in kulturni raznolikosti (in s tem k demokratičnemu pluralizmu, kakor ga na primer vsebuje nemški temeljni zakon). S tem priznava tudi prispevek avtonomnih narodnih skupnosti k tej raznolikosti.

Kot vzor za tako priznavanje lahko služi ustvanopravna zasidranost zaščite okolja v obliki ciljnega določila: to je treba razumeti tako, da se odločilni dejavniki v državi sporazumejo o pomembnem političnem cilju in se zavzemajo na podlagi širokega konsenza za njegovo uresničitev. Čeprav je težišče takega državnega ciljnega določila na političnem področju, pa je pomembno tudi s pravne vidika kot (politična) naloga v odločanju in uresničevanju. Poleg tega bi bilo tako ciljno določilo tudi priznavanje k specifično avstrijski identiteti, ki izvira tudi iz jezikovne in kulturne raznolikosti Avstro-ogrške monarhije.

Komisija opozarja na veliko odobravanje takega državnega ciljnega določila pri skupni seji vseh sosvetov 8. aprila 1997.

Državno ciljno določilo bi imelo tudi funkcijo, da prevzame država odgovornost za zaščito narodnih skupnosti in bi tako inozemske intervencije v teh vprašanjih ne bile več potrebne.

Glede papirja prof. Öhlingerja komisija izjavlja, da temelji v njem predlagano »reaktiviranje« čl. 19 državnega temeljnega zakona iz leta 1867 na modelu kolektivno-pravne zaščite narodnih skupnosti, ki pa so ga nadomestila določila iz sanžermenske državne pogodbe, ki predvideva individualno-pravno koncepcijo manjšinske zaščite. Koncept individualno-pravne zaščite manjšin se je uveljavil tudi na evropski ravni (okvirna konvencija Sveta Evrope). Ideji za državno ciljno določilo je botrovala m. dr. želja po priznavanju republike Avstrije k zgodovinski zrasli raznolikosti. Srednjeročno lahko tako priznavanje vpliva tudi na oblikovanje zavesti večinskega prebivalstva, da naj

tudi prispeva k ohranjanju raznolikosti.

Komisija je razpravljala tudi o vprašanju t. im. »zagotovljenega manjšinskega mandata« v javno-pravnih telesih kot tudi javno-pravno zastopstvo (etnična zbornica) in prišla do zaključka, da se teh dveh zahtev ne bo postavljalo, ker sta v nasprotju z zgoraj skicirano koncepcijo individualnega prava. Prav tako je bila odklonjena ureditev (zaradi precedenčnega primera in problemov v ustavnem pravu), ki bi ta dva ukrepa omejevala samo na eno od dežel. Spremembo čl. 95 B-VG komisija odklanja zato, ker bi bil pogoj zanjo ugotavljanje manjšine, vseeno, v kakšni obliki.

Komisija še opominja, da je svoboda zborovanja in ustanavljanja društev ena od oblik »skupnih dejavnosti«, kakor jih zahteva okvirna konvencija Sveta Evrope in ki je že zagotovljena v obstoječem pravnem redu.

Komisija je prav tako izčrpno obravnavala posamezna zastopstva narodnih skupnosti:

Komisija je mnenja, da je organiziranje znotraj narodnih skupnosti, ki po statutih služi interesom narodne skupnosti, avtonomna zadeva vsake od njih. Notranja organiziranost narodne skupnosti je – pod pogojem pluralizma – avtonomna zadeva narodne skupnosti; za to vsebuje veljavna zakonodaja že zdaj vse pravne osnove. Država ima nalogo, da organizira dialog med narodnimi skupnostmi in državo. V ta namen je bil za vsako posamezno narodno skupnost ustanovljen sosvet kot posvetovalni organ, ki mora v svojem sestavu odgovarjati politični in svetovnonazorski pluralnosti znotraj vsake narodne skupnosti. Sosveti služijo organiziranju konstruktivnega dialoga med državo in posameznimi narodnimi skupnostmi.

Komisija je obravnavala tudi vprašanje pravice do društvene tožbe (Verbandsklagerecht) in prišla do sporazuma. Potem ko je pretehtala argumente, ki govorijo za ali proti vpeljevanju take pravice, je komisija z ozirom na dejstvo, da se zavzema za ciljni državni ukrep in s tem za manjšinski koncept individualnega prava, prišla do zaključka, da se ne namerava posvečati zahtevam za pravico do društvene tožbe.

Komisija še opozarja, da morajo sosveti po zakonu o narodnih skupnostih varovati in zastopati skupen interes narodne skupnosti, ki je na vsak način sestavljen iz parcialnih interesov.

Komisija zahteva, da parlament čimprej ratificira oba dokumenta Sveta Evrope (čarto in okvirno konvencijo), tar da se ju transformira v avstrijski pravni red.

K točki II

Nadaljnji ukrepi uresničevanja

Komisija se zavzema za večje vrednotenje sosvetov v smislu modela Kostelke – Khola.

K vprašanju, ali bodo tudi v bodoče po § 4, odst. 2, vrsta 1 zakona o narodnih skupnostih zastopane v sosvetih tudi politične stranke, je v komisiji konsens o pomenu vključevanja tega kroga ljudi. Komisija spominja, da je tako lažje pospešiti napredek, kot se je to pokazalo npr. v vprašanih otroških vrtcev na Gradiščanskem. Omejitve sosvetov na člane splošnih zastopstvenih teles (državni in deželni zbor) bi izključila pravtisti politični krog, ki oblikuje in vpliva na življenjske okoliščine na bazi narodne skupnosti. Tak način nove ureditve sosvetov za narodne skupnosti komisija odklanja.

Da bi preprečili probleme pri sestavljanju sosvetov za manjše narodne skupnosti, se je komisija sporazumela, da naj se § 4, odst. 2, vrsta 1 spremeni takole: »1. Člani splošnega zastopstvenega telesa, od katerih je pričakovati, da se bodo zavzemali za interese narodne skupnosti.«

Za reševanje oz. preprečevanje bodočih konfliktov med narodno skupnostjo in večinskim narodom predlaga komisija nadaljnje oblike soudeleževanja narodnih skupnosti v procesu oblikovanja volje v smislu ukrepov ustvarjanja medsebojnega zaupanja:

■ Trenutno izpolnjujejo sosveti predvsem funkcijo svetovanja zvezni vladi. Svetovalne funkcije sosveta se deželna vlada lahko posluži samo, če jo posebej zahteva. Zato komisija predlaga spremembo zakona o narodnih skupnostih tako, da morajo deželne vlade obvezno in ne le fakultativno konsultirati sosvete, če se zadeve tičejo interesov narodnih skupnosti.

■ Čeprav so se sosveti za narodne skupnosti obnesli kot svetovalni organi za zvezno vlado, pa se je izkazalo, da ni nobenega odgovarjajočega posvetovalnega mehanizma na ravni parlamentarnih teles in občin. Komisija zato predlaga aktivno pravico do posvetovanja v teh gremijih. Tematika pri teh posvetovanjih ne sme biti omejena na določena področja. Pravico govora imata predsednik sosveta in njegov namestnik.

Komisija ugotavlja, da so ob zvišanju finančnih zahtev po § 9 zakona o narodnih skupnostih potrebni poleg tega še drugi ukrepi na področju otroških vrtcev in izobraževanja za pospeševanje večjezičnosti.

Ustavnopravne možnosti za odstranjevanje problemov, ki nastajajo zaradi manjkajočih osnov v deželnih zakonih za

narodnopolitično tako pomembno vprašanje kot so dvojezični vrtci, je treba še posebej obravnavati. Stroške, ki nastajajo na osnovi ureditev v zveznem zakonu in zaradi katerih so občine dodatno obremenjene (npr. na področju manjšinskega šolstva in uradnega jezika), je treba urediti v smislu finančne razbremenitve za občine. Komisija opozarja, da nastajajo dodatni stroški za občine tudi pri postavitvi dvojezičnih krajevnih tabel.

Posebej obravnavati je treba tudi vse možnosti na legistični in politični ravni, da bi odstranili neenakosti med narodnimi skupnostmi. Še posebej pa je treba razjasniti s tem povezano vprašanje, kdo je zadolžen za financiranje v okviru finančne zakonodaje oz. finačne izravnave, da bi lahko izravnali neenakosti med občinami, kjer živijo pripadniki narodnih skupnosti, in onimi, kjer jih ni. Z zakonom je treba urediti finančno garancijo, ki presega vsakoletno finančno dotacijo.

Komisija je prišla poleg tega do zaključka, da odkloni pospeševalni fond, s katerim bi upravljale narodne skupnosti same, iz vzroka, da se prepreči notranja odvisnost.

K točki III

Konkretizacija na posameznih področjih

Izobraževanje

Z vidika komisije so zaradi družbene modernizacije, kateri so narodne skupnosti z ozirom na jezikovno kompetenco v njihovih materinskih jezikih še posebej podvržene, potrebni posebni ukrepi za ohranitev jezika. Iz tega sledi, da so na področju izobraževalne politike in pri izobraževanju učiteljev kot tudi pri medijski oskrbi v jezikih narodnih skupnosti potrebni posebni ukrepi.

Preprečiti je treba razklanost sistemov v obveznem šolstvu.

Komisija spodbuja razvite izobraževalnega koncepta, ki bo vključil vse narodne skupnosti in bi eventualno omogočil financiranje s strani EU. V tak koncept naj bi bilo vključeno tudi področje šolskih knjig v jezikih narodnih skupnosti.

Pri narodni skupnosti Romov trenutni ni potrebe po lastnih institucijah na področju otroških vrtcev in šolstva. Za bodočnost je pomembno opisovanje gradščanskega jezika romanes. Velike potrebe po podporah so trenutno na področju izvenšolskega učenja.

Za Gradiščansko komisija ugotavlja potrebo po ureditvi na področju glavnih šol. Z vidika komisije je pomembno ustanavljanje dvojezičnih glavnih šol. Po manjšinskem šolskem zakonu za Gradiščansko je v nasprotju z osnovnim šolstvom potrebno prijavljanje, ki ga je treba – tako kot v ljudskih šolah – spremeniti v princip odjavljanja. Prav tako je potrebna razširitev ponudbe v jeziku narodne skupnosti na področju splošnoizobraževalnih višjih šol na dvojezičnem ozemlju. Dvojezična zvezna gimnazija v Veliki Borti (Oberwart) ne zadostuje. Cilj mora biti ureditev ponudbe, kakršna je potrebna za pouk v variantah »dvojezični pouk« oz. »pouk jezika narodne skupnosti«.

Komisija ugotavlja pomanjkanje ponudbe za hrvaško in madžarsko narodno skupnost na področju poklicnega šolstva. Predmetno izobraževanje učiteljev ni dovolj urejeno. Komisija opozarja še na probleme financiranja pedagoške akademije na Gradiščanskem. Za zaščito dvojezične vzgoje je rešitev tega problema neobhodno potrebna. Komisija prav tako opozarja, da je treba zagotoviti pouk v jezikih narodnih skupnosti z odgovarjajočim načrtovanjem personala.

Glede učnih pripomočkov vidi komisija potrebo po okrepjenem in zagotovljenem sodelovanju med avstrijskimi narodnimi skupnostmi, tja do založb, ki izdajajo šolske knjige, da bi dosegli porast kvalitete in sinergetične efekte.

Zaradi problema manjkajoče zasidranosti pouka v jezikih narodnih skupnosti na Dunaju daje komisija pobudo, da se ureditev manjšinskega šolskega

zakona za Gradiščansko razširi zaradi stalne potrebe tudi na Dunaj.

Za slovaško narodno skupnost komisija ugotavlja, da obstajajo problemi predvsem na področju izobraževanja učiteljev, saj na nobeni od avstrijskih univerz ni odgovarjajoče možnosti študija. Problem se zaostre še zaradi dejstva, da kvalifikacija, pridobljena na Slovaškem, v Avstriji trenutno ni mogoče nostrificirati.

Komisija vidi kot nujnost, da bo za vsak jezik narodnih skupnosti omogočen študij na eni od avstrijskih univerz oz. pedagoških akademij, vključno z izobrazbo v dvojezični pedagogiki.

Za madžarsko narodno skupnost komisija ugotavlja, da zanjo ni lastnega otroškega vrtca na Dunaju, čeprav je ta potreben.

Komisija ugotavlja, da je češka narodna skupnost na področju otroških vrtcev in ljudske šole zadostno oskrbovana. Prehodna rešitev bilingvalne sekundarne šole, ki od šolskega leta 1996/97 sukcesivno nadomešča glavno šolo, naj se čimprej preoblikuje v gimnazijo.

Komisija priporoča, da se finančno razbremeni starše, pripadnike narodne skupnosti, ki so odvisni od privatnega šolstva v jezikih narodnih manjšin; za to bi bilo potrebno, da bi z modeli prevzema stroškov po državi dosegli nevtralnost v stroških pri privatni šoli.

Komisija ugotavlja, da velik del otrok, ki na Koroškem obiskujejo dvojezični pouk, ne obvlada ali samo delno obvlada slovenski jezik. Ta problem se da rešiti z izboljšanjem ponudb na področju dvojezičnih otroških vrtcev in specialnem izobraževanju dotičnih učiteljev. Na Koroškem trenutno ni posebne izobrazbe za dvojezične otroške vzgojitelje/vzgojiteljice. To je treba spremeniti.

Komisija ugotavlja, da je nujno potrebno dokončati kodificiranje in didaktizacijo gradiščanskega romanes. Naslednji koraki morajo biti v implementaciji potrebnih spremnih ukrepov gradiščanskega romanes.

Mediji

Čeprav se ne sme pozabiti na javno financirane polne radijske programe za narodne skupnosti kot tudi na izgradnjo in enakovrednost narodnih skupnosti pri radijskih in televizijskih oddajnih časih v jezikih narodnih skupnosti kot končni cilj, se je treba truditi za idelano stanje korak za korakom.

V komisiji obstaja konsenz o tem, da mora biti sprejet v zastopstvo poslušalcev in gledalcev po § 15, odst. 3 zakona o radiu in televiziji tudi zastopnik, ki ga izvoli konferenca predsednikov sosvetov in njihovih zastopnikov.

Komisija ugotavlja, da narodna skupnost Romov ne postavlja zahtev po lastnih televizijskih oddajah ali po lastnem dnevem ali tedenskem časopisu. Štirikrat na leto pa naj bi imela možnost televizijskih oddaj. Na Dunaju so radijske oddaje, ki jih sestavljajo društva Romov na oddajniku Ö 1 1476 srednji valovi.

Komisija poudarja, da so za slovensko narodno skupnost potrebni TV-pretvorniki za sprejem TV Slovenije ter razširitev radijskih oddaj v slovenščini v okviru ORF (tu se ponuja frekvenca Radio Blue Danube v uporabo).

Obstaja konsenz v želji po izgradnji manjšinske redakcije ORF na Dunaju, da bi bila razširjena za lasten sektor in odgovarjajoč oddajni čas in ki bi za deval izključno narodne skupnosti. Komisija ugotavlja potrebo po ustanovitvi madžarske redakcije pri ORF na Gradiščanskem.

Obstaja konsenz, da bi bolj natančno opredelili javni nalog ORF z ozirom na izobraževalne in kulturne oddaje v jezikih narodnih skupnosti. Poleg tega priporoča komisija tudi podpise v nemščini pri hrvaških oz. slovenskih televizijskih oddajah ter sinhronizacijo televizijskih prispevkov (iz nemščine v jezikih narodnih skupnosti in obratno).

Topografija

Trenutna ureditev dvojezičnih topografskih napisov ne odgovarja potrebam posameznih narodnih skupnosti. Na tem področju obstajajo različni napredki in potrebe. Komisija ima za neogibno potrebno, da zvezna vlada ukrepa skupaj s posameznimi narodnimi skupnostmi in privede vprašanje dvojezičnih topografskih napisov do zadovoljive rešitve.

Komisija ugotavlja, da češka in slovaška narodna skupnost ter narodna skupnost Romov trenutno nima potreb po dvojezičnih topografskih oznakah in napisih.

Komisija zahteva v smislu sklepa sosveta za hrvaško narodno skupnost z dne 18. 11. 1993, da se čimprej postavijo dvojezične krajevne table v sklopu spremnih ukrepov. To velja tudi za madžarsko narodno skupnost.

Za slovensko narodno skupnost zahteva komisija, da se do konca izpolni odredba zvezne vlade iz leta 1977 o določanju področij, kje je treba postaviti topografske označbe v nemškem in slovenskem jeziku. Treba je razjasniti, če 25-odstotna klavzula iz § 2, odst. 1, vrsta 1 odgovarja mednarodnemu standardu. Komisija zahteva v tej zadevi prilagoditev evropskemu standardu. Načelno je treba tudi upoštevati, da naj se problem dvojezičnih topografskih oznak ne rešuje le

izključno po legistični poti, temveč tudi s pomočjo ukrepov medsebojnega zaupanja, predvsem v večjih občinah in krajih.

Uradni jezik

Komisija ugotavlja, da trenutna ureditev uradovanja v jezikih narodnih skupnosti ne odgovarja potrebam posameznih narodnih skupnosti. Avstrijska zvezna vlada naj skupaj s posameznimi narodnimi skupnostmi ustvari ukrepe, da se bo v javnosti zvišala akceptanca jezikov narodnih skupnosti in tako pripeljala vprašanje uradovanja v jezikih narodnih skupnosti do zadovoljive rešitve.

Komisija ugotavlja, da je ustna raba hrvaškega jezika kot uradnega jezika precejšnja, v pisni obliki pa le tu in tam. Komisija zato meni, da je potrebno pospeševati nakladanje dvojezičnih formularjev in obrazcev v vseh občinah in uradih z uradovanjem v jezikih narodnih skupnosti. V teh formularjih mora biti razpoznavna enakovrednost jezikov.

Komisija ugotavlja, da trenutno ni potrebna ureditev uradnega jezika za češko in slovaško narodno skupnost ter za narodno skupnost Romov. Kljub temu je treba z zakonom poskrbeti, da v primeru potrebe ne bo pravnih ovir.

Prevedla Sonja Wakounig

LISTA NAVZOČIH

1. SEJA KOMISIJE
16. APRIL 1997
Trajanje: od 14. ure do 17.30

Prisotni:

MARTIN IVANCSICS (predsednik sosveta za hrvaško narodno skupnost)
Župan LEO RADA KOVITS (namestnik predsednika sosveta za hrvaško narodno skupnost)
RUDOLF SARKÓZI (predsednik sosveta za narodno skupnost Romov)
Dipl. inž. dr. ANTON HRABOVEC (predsednik sosveta za slovaško narodno skupnost)
Dr. MARJAN STURM (predsednik sosveta za slovensko narodno skupnost)
FRANZ A. BUCHAL (predsednik sosveta za češko narodno skupnost)
Inž. KARL HANZL (namestnik predsednika sosveta za češko narodno skupnost)
Dr. ERNŐ DEAK (namestnik predsednika sosveta za madžarsko narodno skupnost)
Dr. ACHLEITNER (urad zveznega kanclerja)
Mag. BRUGGER-KOMETER (urad zveznega kanclerja)

Opravičili so se:

SUSANNE BARANYAI (namestnica predsednika sosveta za narodno skupnost Romov)
Dr. TATJANA MASARIK (namestnica predsednika sosveta za slovaško narodno skupnost)
ALFRED BALIKA (predsednik sosveta za madžarsko narodno skupnost)

Zavrnil udeležbo:

Mag. MARJAN PIPP (namestnik preds. slovenskega sosveta)

2. SEJA KOMISIJE
23. APRILA 1997
Trajanje: od 10.30 do 17. ure

Prisotni:

MARTIN IVANCSICS (predsednik sosveta za hrvaško narodno skupnost)
RUDOLF SARKÓZI (predsednik sosveta za Rome)
Dr. PAVOL DUBOVSKI (član slovaškega sosveta, v zastopstvu predsednika in namestnice)
Dr. MARJAN STURM (predsednik slovenskega sosveta)
FRANZ A. BUCHAL (predsednik češkega sosveta)
Dr. ERNŐ DEAK (namestnik predsednika madžarskega sosveta)
Dr. ACHLEITNER (urad zveznega kanclerja)
Mag. BRUGGER-KOMETER (urad zveznega kanclerja)

Opravičili so se:

Župan LEO RADA KOVITS (nam. predsednika hrvaškega sosveta)
SUSANNE BARANYAI (nam. sosveta za Rome)
Dr. dipl. inž. ANTON HRABOVEC (predsednik slovaškega sosveta)
Dr. TATJANA MASARIK (nam. predsednika slovaškega sosveta)
Inž. KARL HANZL (nam. predsednika češkega sosveta)
ALFRED BALIKA (preds. madžarskega sosveta)

Zavrnil udeležbo:

Mag. MARJAN PIPP (namestnik preds. slovenskega sosveta)

3. SEJA KOMISIJE
30. APRIL 1997
Trajanje: od 13. do 18. ure

Prisotni:

MARTIN IVANCSICS (predsednik hrvaškega sosveta)
Župan LEO RADA KOVITS (namestnik predsednika hrvaškega sosveta)
RUDOLF SARKÓZI (predsednik sosveta za Rome)
Dr. dipl. inž. ANTON HRABOVEC (predsednik slovaškega sosveta)
Dr. MARJAN STURM (predsednik slovenskega sosveta)
FRANZ A. BUCHAL (predsednik češkega sosveta)
Dr. ERNŐ DEAK (nam. predsednika madžarskega sosveta)
Dr. ACHLEITNER (urad zveznega kanclerja)
Mag. BRUGGER-KOMETER (urad zveznega kanclerja)
MANFRED CSENER (član hrvaškega sosveta, opazovalec)
Dr. PAVOL DUBOVSKI (član slovaškega sosveta)
MANFRED CSENER (član hrvaškega sosveta, opazovalec)
SUSANNE BARANYAI (namestnica predsednika sosveta za Rome)
Dr. TATJANA MASARIK (namestnica preds. slovaškega sosveta)
Inž. KARL HANZL (namestnik preds. češkega sosveta)
ALFRED BALIKA (preds. madžarskega sosveta)

Zavrnil udeležbo:

Mag. MARJAN PIPP (namestnik preds. slovenskega sosveta)

REDAKCIJSKA SEJA
5. MAJA 1997
Trajanje: od 14. ure do 18.15

Prisotni:

Župan LEO RADA KOVITS (namestnik preds. hrvaškega sosveta)
Dipl. inž. dr. ANTON HRABOVEC (predsednik slovaškega sosveta)
Dr. TATJANA MASARIK (namestnica preds. slovaškega sosveta)
Dr. MARJAN STURM (predsednik slovenskega sosveta)
FRANZ A. BUCHAL (predsednik češkega sosveta)
Dr. ERNŐ DEAK (nam. predsednika madžarskega sosveta)
Dr. ACHLEITNER (urad zveznega kanclerja)
Mag. BRUGGER-KOMETER (urad zveznega kanclerja)
MANFRED CSENER (član hrvaškega sosveta, opazovalec)

Opravičili so se:

MARTIN IVANCSICS (predsednik hrvaškega sosveta)
RUDOLF SARKÓZI (predsednik sosveta za Rome)
SUSANNE BARANYAI (namestnica predsednika sosveta za Rome)
Inž. KARL HANZL (namestnik preds. češkega sosveta)
ALFRED BALIKA (preds. madžarskega sosveta)

Nastop vogrških otrok je bil namenjen materinskemu dnevu

Foto: SV

Oktetu Suha bo v septembru izročena že dodeljena evropska nagrada za ljudsko pesem

Foto: SV

SAMO KONCERT so dali Vogrjani naslov svoji vigradno-materinski pevski prireditvi pretekli teden na dan vnebohoda. V goste so povabili Nomos, mladinski dekliski pevski zbor iz Škocjana, VOX iz Pliberka (ta se je opravičil) in proslavljeni Oktet Suha, domače društvo pa je pred obiskovalce postavilo svoj otroški zbor. Ta je za uvod z instrumentalno spremljavo zapel tisto domoljubno »Kjer sem jaz doma, ...« in sonce, ujeta v mlade obraze, je posijalo po obiskovalcih. Res prijeten na-

PRI FLORJANU V VOGRČAH

Svežina pomladne pesmi

stop! S cvetjem so se spomnili tudi bližnjega materinskega praznika, v potek prireditve pa so vključili tudi nekaj ustreznih recitacij.

Škocjanski dekliski Nomos pod vodstvom Helke Mlinarjeve, nekdanje učiteljice v Vogrčah, je začel s svojim avizom »Vem, da danes bo srečen dan« Andreja Šifererja, v njegovem nastopu pa je bila najboljša in

tudi najtežja makedonska (ne japonska!) Brala Jana kupini, ki je skoraj pretirano nežnost dekliskih glasov presešla z dinamiko in svežino.

Umetniški višek koncertnega večera pa je bil seveda nastop Okteta Suha, dobitnika evropske nagrade za ljudsko pesem. Ne oziraje se na njegov sloves se je kot vokalni ansambel predstavil s svojo zlitostjo gla-

sov, dinamiko interpretacije, glasovno razsežnostjo. Ansambel torej, ki v svoj repertoar uvršča tudi najzahtevnejše vokalne skladbe. V tem se je potrdil s črnsko duhovno, predvsem pa z dvema ruskima: Dvanact razbojnikov in v dodatku Taribari. Prva je značilna po basovskem solu, ki ga je odlično zapel Sigi Kolter, skoraj preveč dominantno za spremljajoče

glasove, druga pa po svoji dinamiki, prehajanju iz piano v forte, iz allegro (živahno, veselo) do maestoso (veličastno, slovesno). Materam za paraznik je oktet zapel Tam, kjer teče bistra Zilja, po močnem ploskanju pa je dodal še Marijino pesem v priredbi svojega umetniškega vodje Matevža Fabjana.

Dvorana pri Florjanu je sicer akustično dokaj neprimerna, pol kvalitete in glasovnih fines se izgubi, kljub temu pa je do poslušalcev prišla vsaj druga polovica in koncert v teh pogojih je uspel. **Jože Rovšek**

DUNAJ – CONCORDIA

Knjižna predstavitev Mohorjeve

Pod geslom »Koroška je – hvala Bogu – tudi drugačna« je v sredo preteklega tedna Mohorjeva založba iz Celovca v dunajskem tiskovnem središču Concordia predstavila svojo lani izdano uspešnico »Koroška – Domovinska knjiga – Podzemeljska srečanja« izpod peresa na Koroškem živečega publicista Bertrama Karla Steinerja in njegovega kongenialnega partnerja Ferdinanda Neumüllerja, ki je prispeval (barvne) fotografije k tej edinstveni koroški antropologiji. Prevod nemškega originala je opravil Hanzi Tomažič.

Ob navzočnosti avtorja in fotografa je knjigo javnosti predstavil drugi predsednik avstrijskega parlamenta Hans Neisser, sam poročen s Korošico, kakor je dejal, in s tem seveda tudi s Koroško povezan. Povabljen, da bi predstavil »domovinsko knjigo«, posebno še Koroško, je dejal v svojih uvodnih besedah, se je le nekoliko bal, da bo pač spet ena dodatna knjiga v svrhu turizma, praznega domovinjoljublja in predstavitev znanih krajev in imen. Toda ob prvem prelistavanju pa se je prepričal, da gre ob tej knjigi za več in da je njena raven visoko nad vsemi ostalimi »domovinskimi knjigami«.

Dejansko je Bertram K. Steinerju in njegovemu fotografskoumetniškemu partnerju uspelo zaseči Koroško v vsej njeni celoti, arhaičnosti, zlaganosti, lepoti in trdnosti. Od žalikžen do Kiki Kogelnik sega lok besed, storičev in fotografij, s tem avtorja Koroško iztrgata iz provincialnosti in jo neposredno umestita v moderni svet – od Francije do

Južne Amerike; sledita potem na Ulrihovo goro, sledovom svete Heme in poganske Isije, zdravilnim rokam Paracelsusa in morilskim rokam Globocnika – vse to je Koroška in mnogo več.

Verjetno ena najlepših in najzahtevnejših knjig o Koroški, ki je izšla v zadnjih letih, je v obeh deželnih jezikih naprodaj v vseh boljših in seveda v obeh slovenskih knjigarnah v Celovcu. **F. Z.**

EVROPSKI MESEC KULTURE V LJUBLJANI

Prek dvesto kulturnih prireditev

Ko listamo po programskem zvezku ljubljanskega Evropskega meseca kulture, skoraj ne moremo verjeti. Od nocoj, 15. maja, ko se bo v Cankarjevem domu začel s koncertom orkestra Slovenske filharmonije in Akademskega pevskega zbora »Tone Tomšič«, pa do 4. julija, ko se bo zaključil s koncertom znamenitih pevcev Norine Radovan (sopran) in Luciana Pavarottija (tenor), bo v ljubljanskih kulturnih hramih okrog dvestoštirideset (240!) kulturnih prireditev. Ljubljana bo nedvomno kulturno središče Evrope, in to ne le po številu, temveč tudi po kvaliteti prireditev. Samo v Cankarjevem domu jih bo preko štirideset, preostale pa bodo v letnem gledališču Križanke, v operi, v vseh gledališčih, na Mestnem in Starem trgu, na Ljubljanskem gradu in seveda vseh likovnih galerijah. Program bo izredno bogat, v njem pa bodo nastopili seveda vsi slovenski umetniki svetovnega slovesa kot npr. mezzosopranistka Marjana Lipovšek, flavistka

Koroška glasbena bera je bogatejša za zgoščenko, ki jo je pripravil, posnel in jo pred nedavnem v kulturnem domu Kumst predstavil moški zbor »Trta« iz Žitare vasi. Nosi naslov kot prireditel na sliki spodaj »Mi smo mi...«. Kupite jo lahko pri pevcih in v posojilnici v Miklavčevem. Kvaliteta petja je zagotovljena.

Foto: Fera

Irena Grafenauer, pianistka Du-

bravka Tomšič-Srebotnjak idr.

Od koroških slovenskih umetnikov bo v torek, 20. maja, v Galeriji Inštituta Jožefa Stefana odprtje razstave letošnjega Jakopičevega nagrajenca Valentina Omana. O zanimivih prireditvah bomo naše bralce sproti obveščali. **J. R.**

Radišani na dnevu zmage

Vsako leto okrog 9. velikega travna je na Šmarni gori v Sloveniji proslava v spomin na osvoboditev Ljubljane. Letos je bila prav na ta dan. K sooblikovanju sporeda je bil že drugič vabljen tudi mešani pevski zbor Radiše.

Z avtobusom smo se ob lepem vremenu peljali v Tacen. Odtod se je večina pevcev odpravila peš na Šmarno goro, ljubljansko priljubljeno vzpetino in izletniško točko. Nekaj pevcev pa je robustni gasilski avto zapeljal na sam vrh Šmarne gore. Spored so izvajale razne

pevske skupine, kot so otroški pevski zbor, lovski zbor, zbor upokojencev, lovski rogisti in mešani pevski zbor Radiše. Med sporedom se je sicer močno pooblačilo, toda na srečo so se oblaki le izognili Šmarni gori. Namesto dežja pa se je preko neba raztegnila čudovita mavrica.

Za konec proslave so se oglasili mogočni šmarnogorski zvonovi, vmes pa se je slišalo nadvse redko, že skoraj pozabljeno potrkavanje. Tako je svečano izvenela proslava na Šmarni gori. **N. P.**

Kulturne novice

V Cankarjevem domu je do 15. junija na ogled **velika razstava del** – v tem primeru okrog sto risb in akvarelov – **Egona Schieleja**. Predstavitev je del evropskega kulturnega meseca, ki se je pričel v Ljubljani prav danes, 15. maja, in bo trajal do 5. julija. Na sporedu bodo razstave, koncerti, predavanja, seminarji, razni kulturni projekti itd. Kulturni oddelek avstrijskega veleposlaništva v Ljubljani sodeluje s petnajstimi projekti, vključno z razstavo Schieleja.

Koroški avtor **Gert Jonke** je preteklo sredo v Klosterneuburgu **prejel literarno nagrado Franza Kafke**, ki je dotirana s 100.000 šilingi. Šele pred kratkim je Celovčan prejel nagrado Ericha Frieda.

Pretekli petek je v starosti 69 let **umrl italijanski filmski režiser Marco Ferreri**. Bil je eden najpomembnejših povojnih filmskih ustvarjalcev. Nekateri njegovi filmi so bili tudi odlikovani, npr. »Hiša smeha« z Zlatim medvedom – Berlin 1991. Slaven je postal še s filmi »Zadnja žena«, »Velika požrtijaja« in »Čebelja kraljica«. Z njegovim odhodom je filmska umetnost izgubila izvirnega, provokantnega in nekomformističnega ustvarjalca, hkrati pa je velika izguba za italijanski film. Vest o Ferrerijevi smrti pa je zasenčila tudi filmski festival v Cannesu.

PRIREDITVE

ČETRTEK, 15. 5.

BOROVLJE, nekdanja Posojilnica
18.00 Odprtje razstave »Kultura – Delavstvo – Narodnost. Borovlje od 1848 do danes; nato predavanje »Kulturna zgodovina Borovelj«; predava dr. Avguština Malle; razstava odprta do 26. oktobra; vsak dan od 9. do 18. ure

PETEK, 16. 5.

TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
10.00 Literarni dopoldan z Andrejem Kokotom
BOROVLJE, pri Cingelcu na Trati – SPD Borovlje
20.00 Predstavitve viedofilma »Bica, bica, su su su ...«

SOBOTA, 17. 5.

REKA PRI ŠENTJAKOBU V ROŽU, pri družini Antonitsch
10.00 Dan odprtih vrat
SVEČE, pri Adamu – SPD »Kočna«
20.00 Koncert ženskega pevskega zbora GM iz Trsta
ŠENTJAKOB, v Regionalnem centru – RC v Šentjakobu
20.00 Mehiške ljudske odvetnice poročajo o svojem delu
ŠKOCIJAN, v kulturni dvorani Kassl – KD Škocjan
20.00 Premiera igre: »Kaj se skriva za velikim trebuhom?«.
Nastopa mladinska gledališka skupina KD Škocjan

NEDELJA, 18. 5.

BOROVLJE, pri Cingelcu na Trati – SPD Borovlje
16.00 Igra »Divji lovec«. Nastopa igralska skupina SPD »Borovlje«

TOREK, 20. 5.

TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
10.00 Dia-predavanje: Večno mesto Rim.
Predavatelj: rav. Mirko Srienec

ČETRTEK, 22. 5.

TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
10.00 Usode koroških Slovenk v letih 1930-1950. Predavateljica: Ingrid Kaiser-Kaplaner
BOROVLJE, pri Cingelcu na Trati – SPD Borovlje
18.00 Koncert učencev Glasbene šole in koncert klasične glasbe

PETEK, 23. 5.

ŠENTJANŽ V ROŽU, v k & k – k & k in SPZ
20.00 »Plešasta pevka, delirij v dvoje« (Eugen Ionesco).
Gostuje Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica
PLIBERK, v farni dvorani – SPD Edinost
20.30 Komedijska »Lažnivka«. Nastopa »Oder 73«; režija: Anita Hudl

SOBOTA, 24. 5.

TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
14.30 Umetniško-zgodovinski seminar: Alemania Sacra.
Predavatelj: dr. Johann Sturm; seminar traja do 18.30 ure
TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
14.30 Slikanje akvarelov. Voditelj: DI Andrej Dolinar;
traja do nedelje, 25. maja, do 18.30 ure

OBIRSKO, pri Jerebu – Alpski klub »Obir«
16.00 Kegljanje na naravnem kegljišču. Najboljši bodo nagrajeni!
SELE, v farnem domu – Pevsko društvo Sele, KKZ
19.30 Koncert v spomin Ivanu Matku
TINJE, v domu – Katoliški dom prosvete
20.00 Koncert okteta »10. brat« iz Ljubljane

NEDELJA, 25. 5.

PLIBERK, v farni dvorani – SPD Edinost
20.30 Komedijska »Lažnivka«. Nastopa »Oder 73«; režija: Anita Hudl

SREDA, 28. 5.

BOROVLJE, pri Cingelcu na Trati – SPD Borovlje
19.30 »Kam bomo šli po spomine«. predstavitev filma o kulturnem delu pri Cingelcu, nato koncert ženskega kvarteta in komornega zbora »Borovlje«
ŽELEZNA KAPLA, v farni dvorani – SPD Zarja
20.00 Komedijska »Poročil se bom s svojo ženo«. Gostuje igralska skupina SPD »Valentin Polanšek« z Obirskega

ČETRTEK, 29. 5.

RADIŠE, pri Culehnerjevi kapelici – SPD Radiše
19.00 Koncert Marijinih pesmi. Nastopajo: Dekliški kvartet Borovlje, Radiški kvartet in Radiški fantje

SOBOTA, 31. 5.

PLIBERK, v farni dvorani – SPD Edinost
20.30 Komedijska »Lažnivka«. Nastopa »Oder 73«; režija: Anita Hudl

NEDELJA, 1. 6.

PLIBERK, v farni dvorani – SPD Edinost
20.30 Komedijska »Lažnivka«. Nastopa »Oder 73«; režija: Anita Hudl

PETEK, 13. 6.

ŠENTJANŽ V ROŽU, v k & k – k & k in SPZ
20.00 Koncert »Vom Schtetl in die Ungewißheit«.
Igrajo: 10 Saiten 1 Bogen

SOBOTA, 14. 6.

LJUBELJ – Društvo »Mauthausen Aktiv Kärnten«
9.30 Mednarodna spominska svečanost in polaganje venca pri nekdanjem koncentracijskem taborišču Ljubelj – sever

»Divji lovec« nastopil pri Cingelcu

V sredo zvečer je igralska skupina SPD »Borovlje« pod režijo Bogomira Verasa vabila k Cingelcu na Trati na ogled igre »Divji lovec«. O premieri bomo poročali v prihodnji številki, že sedaj pa igralci in društvo vabijo na ponovitev igre v nedeljo, 18. maja, ob 16. uri pri Cingelcu na Trati.

O B V E S T I L O

Muzej protifašističnega odpora pri Peršmanu v Podpeci obvešča, da je od 1. maja dalje spet redno odprt. Priporoča se za obisk!

Dr. Silvija Velik

ginekologinja,
naznanja otvoritev
lastne ordinacije
Celovec, Linsengasse 60
Tel.: 0463-507196
Termini po naročilu!

Rija Netschmer iz Lepene – 60. rojstni dan; Janez Čepin iz Podgore – rojstni dan; Ivanka Paulič iz Šmihela – rojstni dan; Alojz Vavti iz Repelj – 65. rojstni dan; Zofka Močilnik z Bistrice – rojstni dan; Marija Jenič z Letine – rojstni dan; Rafaela Böhm iz Celovca – 50. rojstni dan; Rado Markitz iz Male vasi – 30. rojstni dan; Cornelia Zeichen in Nadja Krautzer, članici Mladinske skupine Ledince – rojstni dan; Marija in Jožef Urank iz Encelne vasi – 40. obletnico skup-

RADIO KOROŠKA SLOVENSKE ODDAJE

ČETRTEK, 15. 5.
18.10 Rož – Podjuna – Zilja
PETEK, 16. 5.
18.10 Kulturna obzorja.
SOBOTA, 17. 5.
18.10 Od pesmi do pesmi – od srca do srca.
NEDELJA, 18. 5.
6.08 Guten Morgen, Kärnten! / Duhovna misel župnik Jože Valeško. 6 x 6.
18.00 PONEDELJEK, 19. 5.
6.08 Dobro jutro, Koroška / Guten Morgen, Kärnten.
TOREK, 20. 5.
18.10 Otroška oddaja.
SREDA, 21. 5.
18.10 Glasbena mavrica.
21.04 Literarni večer: Andrej Kokot.

ČESTITKA

Mag. fil., Andreja Wieser, M. A., absolventka Zvezne gimnazije za Slovence, je pred kratkim promovirala iz anglistike / amerikanistike na univerzi v Salzburgu. Mladi doktorici želijo vse najboljše starša Matevž in Pepca, brata Franci in Marko, sorodniki, znanci in prijatelji. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Slovenskega vestnika!

PRAZNUJEJO

nega življenja; Emi Jenschatz iz Podjune – osebni praznik; Stanka Šopar iz Lepene – 80. rojstni dan; Jože Kopeinig iz Tinj – osebni praznik; Helena Brodnik v domu CARITAS v Železni Kapli – 70. rojstni dan; Travdi Sadjak z Blata pri Pliberku – 30. rojstni dan; Janez Hobel iz Nagelč – rojstni dan; Zofija Sturm iz Mokrij; Flori Lipuš iz Šentvida – rojstni dan; Anton Okorn iz Vinogradov pri Žitari vasi – rojstni dan;

DOBER DAN, KOROŠKA

NEDELJA, 18. 5.
13.30 ORF 2
PONEDELJEK, 19. 5.
3.15 ORF 2 (Ponovitev)
16.20 TV SLO1 (Ponovitev)
I Kulturni teden koroških Slovencev v Borovljah
I »Naša šola – most do soseda«: slavnostna akademija ob 40-letnici ustanovitve slovenske gimnazije v Celovcu
I Utrditev sodelovanja med univerzama Maribor in Celovec
I Razstava v Šentjanžu: Anton Repnik, naivni slikar kmečkega realizma
I »Pri nas na Koroškem navada je ta ... «: otroški zbori snemajo narodne pesmi
I Domači stog hrani staro ljudsko kulturo Podna

■ BIRO ZA SLOVENSKO NARODNO SKUPNOST PRI URADU KOROŠKE DEŽELNE VLADE ■ KULTURNI ODDELEK ORF ■ MESTNA OBČINA BOROVLJE ■ SPZ ■ KKZ

vabijo na

kulturni teden koroških Slovencev

od 12. do 16. maja 1997, v Borovljah

SPORED:

Četrtek, 15. 5., ob 18. uri v starih prostorih Posojilnice-Bank, Postgasse 4

● Odprtje razstave »Kultura – delavstvo – narodnost« (Borovlje od 1848 do danes), nato predavanje dr. Avguština Malleja »Razmišljanja k socialni in kulturni zgodovini Borovelj«

Petek, 16. 5., ob 20. uri, v kulturnem domu pri Cingelcu na Trati:

● Predvajanje filma in scenski prikaz ovčjereje iz projekta »Dokumentacije stare ljudske kulture«, dr. Herta Maurer-Lausegger; glasbeni okvir pevcu iz Slovenjega Plajberka, duo mag. Roman Verdel in mag. Bruno Petrischek. Okvirni program: ogled deželne razstave za vse obiskovalce prireditve v petek, 16. 5. ob 17.30.

Pavla Wrölich z Dobrave – rojstni dan; Kristijan Leo iz Sel – rojstni dan; Miha Uznik s Kota – rojstni dan; Hanzi Korenjak iz Šmarjete – rojstni dan; Johan Fister iz Srej pri Škocijanu – 72. rojstni dan; Antonija Lesjak iz Podgrada – okrogli jubilej; Franc Stern z Borovnice v Selah – 60. rojstni dan; Lojze Sadjak iz Podjune – 30. rojstni dan; Rozi Golavčnik iz Sinče vasi – rojstni dan; Janko Zwitter iz Zahomca – rojstni dan; Vinko Wieser iz Celovca – rojstni dan.

SLOVENSKI VESTNIK

Usmerjenost lista
seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

tel. 0463/514300-0 • faks -71

DEŽURNA TE ŠTEVILKE ..... Sonja Wakounig

ODGOVORNI UREDNIKI

Jože Rovšek (-30) ... kultura, slovensko zamejstvo
Mirko Štukelj (-32) ..... šport, oglašila
Sonja Wakounig (-34) ... politika, manjšinska družba

Poslovodstvo ..... Mirko Messner (-50)

Tajništvo ..... Urška Brumnik (-14)

Naročniška služba ..... Milka Kokot (-40)

Prireditve ..... Andrea Metschina (-22)

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem.

TISK

Založniška in tiskarska družba z o. j. DRAVA

tel. 0463/50566

vsj

Tarviser Straße 16, A-9020 Klagenfurt/Celovec

IZ ŽELEZNE KAPLE

Otroci so navdušili ...

PRETEKLO soboto je Slovensko prosvetno društvo »Zarja« pripravilo za ljubitelje otroške pesmi in glasbe posebno prireditev, ki so jo podarili ženskam za materinski dan. Zadovoljivo število obiskovalcev je pozorno spremljalo prireditev, ki je navdušila predvsem z otroško pristnostjo in sproščenostjo.

Uvod so na klavirju in s petjem oblikovali Ana, Iva in Bert iz Ljubljane. Z otroško igrico »Mamin praznik« so potem kapelski mladi igralci pokazali, da se med njimi skriva marsikateri talent, ki bi bil sposoben prevzeti še zahtevnejše vloge. Ob tej igrici, ki jo je režiral Poldež Zunder, so nastopajoči dokazali, da znajo biti zelo sproščeni, še posebej pa je razveseljivo, kako razločno so podajali svoje vloge.

Milena Novak pa je z učenci glasbene šole pripravila šopek pevskih in instrumentalnih točk, ki so jih popestrile tri kratke recitirane pesmi za materinski praznik in ki so izvale poseben aplavz.

Skupna pesmarica

Za drugi del prireditve ob materinski proslavi v Železni Kapli pa so morali pomagači pripraviti poseben oder, saj sta prvič skupaj nastopila otroški zbor »Zarja« in zbor osnovne šole dr. Josipa Plemlja z Bleda. Skoraj osemdeset mladih grl je pod vodstvom Slavka Mežka korajžno zapelo osem pesmi, ki

bodo skupaj z desetimi drugimi v kratkem izšle v posebni pesmarici z naslovom »Kje so pesmice doma?« in so v Železni Kapli doživele posrečeno krstno izvedbo.

V petek, 16. maja, ko bo kapelski otroški zbor vrnil obisk na Bledu in bosta zbora spet nastopila skupaj, bo javno predstavljena omenjena pesma-

rica. Pesmi znanih pesnikov in pesnic, kot so Dane Zajc, Saša Vegri, Neža Maurer, Lili Novi in drugi, je izbral in uglasbil glasbeni učitelj Slavko Mežek. Pesmarico, ki nosi še podnaslov »otroške z otroci za otroke«, so ilustrirali otroci iz Kaple in z Bleda, izšla pa bo v samozaložbi.

J. B.

Materinski dan je za nami.

Skoraj povsod po Koroškem so društva, pa tudi šole in vrtci priredili prijetne (in tudi nekoliko solzave) prireditve. Praznik mater naj bi bil s spoštovanjem

in ljubeznijo otrok vsak dan, je bilo slišati na njih. S spoštovanjem do njihove skrbi za otroke in družino sploh. Nekatere prireditve smo med kultur-

SLOVENJ GRADEC / KULTURNI VEČER

Nastop matere in hčerke Maurer

V sklopu prireditev ob 30-letnici Prve osnovne šole Slovenj Gradec in mesta glasnika miru pri Unescu, je v prostorih knjižnice Franc Ksaver-Meško, v sredo, 7. maja, potekal kulturni večer. Ustvarili sta ga pesnica Neža Maurer, ki se je poklicno ukvarjala z učiteljevanjem in novinarstvom, ter njena hči Eva Škofič-Maurer, klonesa (ženski spol besede klovn, op. p.). V prijetnem atrijemskem prostoru knjižnice je ob-

činstvo uvodoma presenetil lahkoten, igriv in duhovit nastop klonese ob sproščujoči glasbi.

Pesmi Neže Maurer sta prebirala g. Pikalo in avtorica sama ter s tem prisotne usmerila v osrednjo temo večera: vzgoja mladih za življenje. Gostja je izhajala iz predpostavke usklajenega delovanja šole in staršev za pozitivno osebno rast mladostnikov, le da je več misli namenila domu kot šoli. Srčno kulturo (dobrota, plemenitost, spoštljivost) in delavnost je mogoče pri otroku med odraščanjem doseči; to pa so tudi lastnosti, brez katerih bo življenje vse prej kot prijetno. Za otroke pa si je potrebno vzeti čas, pomembna pa sta tudi izražanje čustev in pohvala dobro storjenega.

In mlada umetnica, klonesa Eva, je na koncu tudi v praksi demonstrirala moč čustvovanja z glasbo, plesom in odpihnjenim poljubom. Ni kaj, kdor zna, pa zna. S. Š.

V okviru Deželne razstave vabi Univerza Celovec na odprto razstavo

»Stara ljudska kultura«

v gostilni Lausegger v Slovenj Plajberku v soboto, 17. 5. 1997, ob 11. uri dopoldne.

Še je nekaj ljudi, ki znajo izdelovati pripomočke za kemčko delo; lahko jih boste pri tem opazovali!

Z glasbo bodo prireditev popestrili Trio citer iz Bistrice v Rožu, Hans in Johannes Ogris z ljudsko glasbo ter domači pevci.

RAZKOŠJE CVETJA

Savinjski gaj in Arboretum

Za dobro voljo obiskovalcev Savinjskega Gaja ob čudovitih nasadih tulipanov skrbita tudi godca Dani in Jože

Foto: arhiv

Tudi letos so tulipani privabili na tisoče obiskovalcev – samo v savinjskem Gaju pri Mozirju v petih dneh okoli 30 tisoč. Ker pa bodo tulipani še cveteli, saj nekateri svojih popkov še niso odprli (pozne sorte), bodo obiski tako množični še v maju. Izredno veliko je bilo obiskovalcev iz sosednje Avstrije. Slovenski vrtnarji in domače turistično društvo so letos v parku zasadili več kot 250 tisoč

čebulic iz Nizozemske in 150 tisoč sadik domačega cvetja.

Največja cvetlična razstava na prostem pa je v Arboretumu Volčji potok pri Radomljah, kjer je obiskovalcem na ogled kar dobra dva milijona tulipanov. Ker sta si kraja dokaj blizu, si lahko v enem dnevu ogledate kar oba cvetoča narodna parka, kjer vam tulipani in ostalo zgodno cvetje odprejo in potešijo še tako zahtevno dušo. A. O.

67 KRIZANKA Sonja Wakounig

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	11			12	13				
14			15	16			17		18
19				20		21			
	22			23					
24	25		26			27		28	29
30					31			32	
	33			34					
35				36			37		
38			39						40
41		42			43	44		45	
46				47	48			49	
49				50					

vojne 43. okamenela smola 46. ime letošnjega Prešernovega nagajenca Grafenauerja 47. nasprotno od bedenja 49. sredozemska okrasna rastlina 50. grška boginja Iova

NAVPIČNO: 2. plin, ki so ga nekoč uporabljali za narkozo 3. ženska, ki popravlja stare umetnine 4. drama za eno osebo 5. Nina Skrbinšek 6. turška jed iz mletega mesa (čevap) 7. sibirski veletok 8. obhajanje praznika ali pomembnega dogodka 9. žila dovodnica 10. glavno mesto Norveške 13. vrsta medija, ki ga poslušamo 14. veletok v Rusiji 15. Anthony Perkins 18. okrajšava za »eventualno« 20. ime velike ameriške pevke jazz (Fitzgerald) 21. izdelovalec ret, sitar 25. eden od oceanov 26. priimek več slovenskih glasbenikov (Josip, Benjamin) 28. težko kladivo 29. severnoameriški lovec 31. pridelovalec domače žgane pijače 32. skrajšana beseda za »biološko« 34. del voza 35. mlada država, bivša jugoslovanska republika 36. afriška ptica, podobna štokrlji 42. naelektren delec atoma 44. star Slovan 45. okrajšava za »tematiziranje« 48. veznik

VODORAVNO: 1. rok 6. sredstvo za kopanje 11. tuje moško ime (Bogo) 12. žlahtna kovina 14. slovanska boginja pomladi 16. prvi črki abecede 17. planinska ptica 19. obrt za izdelavo ortopedskih pripomočkov 22. Anton Dermota 23. vodna tehtnica 24. ime sarajevskega atentatorja na prestolonaslednika Franca Ferdinanda 1914 (Princip) 27. kazalni

zaimek 28. Margareth Thacher 30. kulisa, navidezen predmet 31. narečna beseda za izdelovalca mazil 33. južnoameriška tovorna žival 34. verižica okoli vratu 35. staro ime za Nizozemsko, do leta 1950 tudi ime za Džakarto 37. nizozemsko moško ime 38. osebni zimek sr. spola 39. tropski les 40. kar, samo 41. naslov Finžgarjeve povesti okoli prve svetovne

NOGOMET

SAK zmagal s trepetom 2:1

SAK: Preschern, S. Sadjak, Zankl, A. Sadjak, M. Sadjak, Škerjanec (75. Kesselbacher), Wuntschek, Šmid (48. Nachbar, 75. R. Oraže), Eberhard, Grujić, Omerović

Goli: Grujić (9.), M. Sadjak (21.) oz. Zankl (42. avtogol), 100 gledalcev, sodnik Reinprecht.

SAK je sicer tesno in zaslužno zmagal, vendar je bila tekma za maloštevilne gledalce in navijače vse bolj kot zanimiva. Po lepih akcijah ob začetku tekme in presenetljivo hitrem vodstvu 2:0, dve lepi priložnosti in dva gola – prvega je dal Grujić z glavo po Škerjančevem strelu iz kota, drugega pa M. Sadjak po lepi podaji Škerjanca – je igra domačega moštva sčasoma izgubljala na elanu. Kopičila so se nesoglasja med igralci in napake pri podajanju žoge, sredinski igralci in napadalci pa so povsem zanemarjali igro in posledica tega je bila, da so šibki gostje vedno znova nevarno prodirali preko kril v kazenski prostor SAK. V 42. minuti pa je po težki napaki obrambe in vratarja Preschern Zankl skušal rešiti SAK pred zadet-

Marjan Sadjak sodi med stebre SAK

kom, vendar je z nogo povsem nesrečno brcnil žogo v lasten gol.

Po pavzi se je SAK osredotočil na defenzivno igro in gostje so imeli več prostora za razvijanje igre in bili celo blizu izenačitve. V 84. minuti sta to preprečila Preschern in A. Sadjak na sami liniji! Povsem nera-

AVSTRIJSKO PRVENSTVO KOŠ peti!

Košarkarji ZG in ZRG za Slovence in TAK so zabeležili na avstrijskem šolarskem prvenstvu v Salzburgu lep uspeh. Drugi dan so gimnazijci premagali Predarlčane, ki so šteli za močnejše od koševcev. Drugo tekmo proti Štajerski pa so izgubili za 16 točk in zapravili možnost za uvrstitev v finale. Konec koncev pa so se morali s tem dej-

stvom sprijazniti in nadaljevali so tekmovanje v malem finalu, kjer so ponovno morali nastopiti proti prvaku iz Štajerske, katerega so potem tudi premagali in osvojili odlično peto mesto.

Iskrene čestitke vsem igralcem Slovenske gimnazije in seveda tudi trenerjema za dober uspeh!

Nejc Jager

KOLESARJENJE

»Paco« Wrolich trinajsti

Pretekli konec tedna se je mednarodna kolesarska elita pomerila na že tradicionalnem cestnem tekmovanju Gresten – Dunaj – Gresten. Na četrti in zadnji etapi (Gresten – Gresten / 142 km) je zmagal Ivanov iz

Rusije pred Dottijem in Finesom iz Italije. »Paco« Wrolich je osvojil 20. mesto.

V skupnem seštevku po štirih etapah je bil odlični trinajsti in drugi najboljši Avstrijec za Buxhoferjem, ki je postal tretji.

zumljiva je bila menjava zelo agilnega Smida z Nachbarjem, ki je imel tokrat »črn dan«. Igra je bila na nizkem nivoju in naloga funkcionarjev, trenerjev in seveda igralcev SAK mora biti, da spet dvignejo moralo, kvaliteto igre in tako spet postanejo privlačni za večje število gledalcev.

Že prihodnje nedeljo pa je v gosteh močan in zanimiv nasprotnik iz Wolfsberga, ki je drugi na lestvici. Lani mu je SAK po napeti tekmi klonil z 0:2. Obeta se napeta tekma, kajti Wolfsberg mora zmagati, če želi postati prvak v tej ligi.

Izidi ostalih tekem:

WAC je premagal Austrio s 3:1 (0:0), VSV je v gosteh igral proti Esternbergu neodločeno 1:1 (0:1), Trg je doma podlegel Pöllau s 1:3 (1:1), Pliberk pa je v Voitsbergu izgubil s 1:3 (0:0). Wels in Gratkorn sta igrala neodločeno 1:1. M. Š.

KOMENTAR

Joško Wrolich

ZA VELIKO razburjenje v avstrijskih medijih je poskrbel Andreas

Goldberger, ko je javno priznal, da je (enkrat) zaužil hašiš. To vest smo v vseh časopisih brali na prvih straneh, ZiB je vest prinašal kot novico dneva. Avstrijska smučarska zveza je najboljšega skakalca zadnjih let časovno izključila, grozi mu obravnava in dokončna izključitev iz moštva. Pred dvema letoma je bil Goldi izbran za najboljšega avstrijskega športnika, bil je idol mladine in športno zainteresirane javnosti. In sedaj to! Skandal!

Dejstvo je, da so prav vrhunski športniki dojemljivi za razna mamila. Športni geniji balansirajo na nevarni vrvi med vrhunskimi dosežki in globokim prepadom. Naj navedem samo nekaj primerov: Diego Maradona, nogometni genij zadnjega desetletja, je končal v močvirju drog, Nykannen, izredni skakalec iz Finske, se je potopil v alkoholu, največji talent kolesarskega športa v Avstriji Sigi Denk

je napravil samomor. Podobne primere poznamo iz neposredne okolice, ko dostikrat pravimo: bil je izreden športni talent, pa ga pogledajte danes!

Avstrijska smučarska zveza se v primeru Goldberger bori za lasten ugled. Predsednik Schröcksnadel je jasno izjavil: »Imamo veliko odgovornost do staršev, ki nam zaupajo mladino in pričakujejo, da jo izurimo v športnem duhu in obvarujemo

Šport in mamila

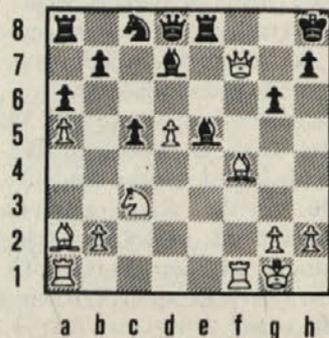
pred mamili.« Ravno po aferi Goldberger so starši lahko pomirjeni, kajti šport ne prenese mamil. Najboljši primer za to je Goldi sam. S tem, da je zapustil športno pot in zašel v stransko ulico, je takoj prejel kazen. Letos niti enkrat ni stal na najvišji stopnički med zmagovalci. Nova zvezda med skakalci je Slovenec Peterka. Prav njemu želimo, da se bo uspešno boril tudi proti zapeljivcem današnjega časa. ■

ŠAHOVSKI OREH ŠTEV. 75

Silvo Kovač

Zelinskij – Locov / SZ 1970

Bela dama je vdrla v črni tabo, da bi ogrozila črnega kralja, ki je v varstvu črnopoljnega lovca in ostalih figur. Beli, ki je na potezi, ne želi zamenjati lovca za vsako ceno in išče

druge možnosti. Nastala pozicija mu ponuja enkratno priložnost in beli se je noče odpovedati ter z lepo kombinacijo doseže odločilno prednost.

Rešitev števa 74

Na videz pasivno postavljen črnopoljni lovec na polju e5 s polja d4 poveže belo trdnjavo 1... Ld4!, zato ga mora bela dama odstraniti s potezo 2. Dd4:. Črni prične z akcijo na g liniji 2... Tg2:+3. Tg2: Tg2:+4.Kh1 / seveda ne 4. Tg2: ker sledi 4... De1 mat! / V partiji je sledilo: 4...Te2: 5.Sf6+ Df6: In beli se je vdal. Na 6.Df6: Te1 – mat!

REGIONALNA LIGA

1. Wels	20	14	5	1	38:12	47
2. WAC	20	13	3	4	47:16	42
3. VSV	20	10	5	5	28:20	35
4. Leibnitz	20	9	7	4	23:19	34
5. Gratkorn	20	9	6	5	25:20	33
6. Voitsberg	20	9	4	7	29:19	31
7. Austria	20	8	6	6	24:20	30
8. Pöllau	20	7	6	7	29:29	27
9. SAK	20	8	3	9	21:26	27
10. Rohrbach	20	5	5	10	21:29	20
11. St. Florian	20	4	5	11	11:26	17
12. Esternberg	20	4	4	12	20:32	16
13. Pliberk	20	4	4	12	19:39	16
14. Trg	20	2	5	13	11:39	11

PRVENSTVENA TEKMA

SAK - WAC

v nedeljo,
18. 5., ob 17. uri
na celovškem stadionu

KOROŠKI RAZREDI

PODLIGA VZHOD:

DSG Borovlje – Bilčovs 0:1 (0:0)
Podkmos – Welzenegg 0:1 (0:0)

1. Šentandraž	22	14	7	1	39:15	49
2. Vetrinj	22	12	5	5	44:18	41
3. Mostič	22	10	6	6	38:33	36
4. ASK	22	10	5	7	42:30	35
5. Liebenfels	22	10	5	7	31:25	35
6. Welzenegg	22	9	6	7	24:22	33
7. Bilčovs	22	8	6	8	34:35	30
8. Metlova	22	9	2	11	19:30	29
9. Pokrče	22	8	4	10	22:25	28
10. DSG Borovlje	22	7	6	9	25:29	27
11. Blatograd	22	6	5	11	19:30	23
12. Podkmos	22	7	2	13	18:30	23
13. ATUS	22	4	8	10	24:31	20
14. Klopinj	22	4	5	13	19:45	17

24., 25.5.: Welzenegg – DSG Borovlje, Bilčovs – Šentandraž, Liebenfels – Podkmos

1. RAZRED D:

Vovbre – Sele 6:2 (4:0)
Eitweg – Žitara vas 3:3 (1:2)
Žel. Kapla – Maria Rojach 0:1 (0:0)

1. Šentpavel	23	15	4	4	43:18	49
2. Železna Kapla	23	12	4	7	50:25	40
3. Frantschach	23	11	7	5	36:15	40
4. Ruda	22	10	9	3	32:17	39
5. Grebinj	23	11	5	7	35:24	38
6. Šmihel	23	9	4	10	38:39	31
7. Žitara vas	22	8	5	9	28:29	29
8. St. Leonhard	22	8	5	9	27:33	29
9. Labot	23	8	4	11	38:38	28
10. Vovbre	23	8	4	11	29:45	28
11. Maria Rojach	22	7	4	11	30:46	25
12. Eitweg	23	6	7	10	28:44	25
13. St. Stefan/L.	23	5	7	11	24:35	22
14. Sele	23	5	3	15	23:53	18

24., 25.5.: Šmihel – St. Stefan/L., Sele – St. Leonhard, Labot – Železna Kapla, Žitara vas – Vovbre

2. RAZRED A:

SAK II – Pliberk II 3:0
VSV II – Trg II 4:1 (0:0)

1. Pliberk II	25	16	3	6	70:42	51
2. SAK II	25	14	6	5	69:43	48
3. Austria II	25	15	2	8	76:42	47
4. Trg II	25	10	4	11	53:62	34
5. VSV II	25	5	7	13	42:63	22
6. WAC II	25	3	2	20	30:88	11

24., 25. 5.: SAK II – Trg II, Austria II – VSV II

2. RAZRED F:

Djekše – Rikarja vas 3:0 (1:0)
Tinje – Galicija 3:1 (3:0)
Žvabek – Grabštanj 3:1 (2:0)
Dobrla vas – Šentpeter/V. 3:1 (0:1)
Globasnica – Sinča vas 2:0 (1:0)

1. Globasnica	22	20	2	0	95:13	62
2. Reichenfels	22	14	3	5	49:23	45
3. Žvabek	22	14	2	6	42:27	44
4. Galicija	22	12	3	7	47:36	39
5. Sinča vas	22	10	3	9	37:29	33
6. Dobrla vas	22	9	4	9	20:28	31
7. Tinje	21	8	4	9	27:38	28
8. Šentpeter/V.	21	7	6	8	34:39	27
9. Preitenegg	21	8	2	11	16:25	26
10. Djekše	21	7	4	10	26:32	25
11. Važenberk	21	6	4	11	21:43	22
12. Rikarja vas	22	5	6	11	25:42	21
13. Mauterdorf	22	2	6	14	22:54	12
14. Grabštanj	21	2	5	14	26:58	11

24., 25. 5.: Mauterdorf – Žvabek, Galicija – Djekše, Šentpeter – Globasnica, Rikarja vas – Dobrla vas